

Rechtskrondig Weekblad

REDACTIE: Italiëlei, 99, Antwerpen

Abonnement: 100 fr. per jaar

Vereeniging zonder winstgevend doel

BEHEER: Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

Postchecknummer: 3185.22

Koning ALBERT, kamper voor het Recht

" Eenieder is terecht verknocht aan zijn moedertaal. Zij wekt in ons de verre galmen van 't verleden en zij bewaart onze diepe eigenheid.

Maar onze nationale eenheid, die op elk gebied den voorspoed van dit land vrijwaart en ons politiek bestaan handhaaft, wordt allerminst bedreigd door de verscheidenheid van onze landstalen.

Integendeel, zij wordt versterkt door de wisselwerking en den rijkdom van twee zelfstandige kulturen "

KONING ALBERT (1930).

Nooit was een rouw zoo algemeen en zoo diep als bij dit tragisch verscheiden. Nooit werd een Vorst zoozeer gedragen door de liefde van heel zijn volk. Nooit klonk er doorheen heel de wereld een naam met grooter moreel gezag.

De plotselinge tijding van dit bijna ongelooflijk ongeval dat het leven kostte aan een zoo edel mensch en een zoo groot Koning, sloeg ieder met stomme ontroering; en bij 't nare geluid der doodsklokken mijmert de geest over de broosheid van het leven en de onbestendigheid der dingen...

Koning Albert had niet enkel de hartelijke genegenheid en de offervardige liefde van zijn volk weten te winnen door zijn eenvoud, zijn beminlijkheid, zijn gezonde redelijkheid en zijn onversaagden moed. Buiten de grenzen van ons land had zijn naam een hoogere beteekenis gekregen; voor de Wereld symboliseerde zijn persoon de onkrenkbare trouw, de eerbied voor het gegeven woord, de onweerstaanbare drang der plicht, de eeuwige zege van het recht!

Als een kamper voor het recht zal hij leven in de geschiedenis!

Zijn edel rechtsbewustzijn had noodzakelijk een warme sympathie in hem doen ontstaan voor den heerlijken strijd voor Vlaanderens kulturele herwording. Niettegenstaande hij op dit gebied stellig in zijn onmiddellijke omgeving op heel wat verzet heeft gestuit, waardeerde hij volkomen de grootscheit van het doel der Vlaamsche beweging en begreep hij zeer scherp welke schatten er aan het land ten goede zouden komen door den opbloei eener gave Vlaamsche kultuur.

De woorden die hij uitsprak in het Jubeljaar 1930 en die we herhaald hebben als motto boven dit artikel, zijn voor de Vlamingen van ontschatbare waarde. Deze koninklijke woorden zullen steeds kunnen gesteld worden tegenover alle vooroordeel en onbegrip.

Zooals hij in 1914 de Vlaamsche jeugd ten strijde riep met haar te herinneren aan den Slag der Gulden Sporen, zoo wees in 1930 Koning Albert het Vlaamsche volk op de noodzakelijkheid eener eigen zelfstandige Vlaamsche beschaving.

Hij is heengegaan in de volle periode der onstuimige branding waarin Vlaanderen zijn aanloop neemt ter verwezenlijking van van hooger leven en schooner eigen kultuur.

De toekomstige rijkdom die onze gemeenschap daarbij zal winnen heeft hij niet mogen aanschouwen.

Doch de Nederlandsche beschaving in Vlaanderen zal hem steeds gedenken als een doorluchtige wegbereider.

De nieuwe Vorst die den betreunden overledene opvolgt zal zonder twijfel het aangelegde spoor volgen. Meer nog dan zijn grooten Vader is hij in de gelegenheid gesteld geweest zich rekenschap te geven van de oneindig groote waarde, en van het verheven peil der Nederlandsche kultuur.

Het Vlaamsche volk door middel van zijn eigen taal te verheffen tot de hoogten waartoe zijn natuurlijke aanleg en zijn glorieus geschiedenis het voorbeschikt maken, zal de heerlijkste taak zijn die weggelegd is voor zijn beginnende regeering.

Het moge voor de Vlaamsche juristen een gunstig teken zijn der komende tijden dat een der eerste wetten die door den nieuwen Vorst zullen worden uitgevaardigd, diegene zal zijn op de Verlaamsching van het gerecht in het Vlaamsche land!

De Redactie.

INHOUD:

REDACTIE. — Koning Albert, kamper voor het Recht.

H. JACOB. — Bijdrage tot de studie van het vergelijkend recht.

RECHTSPRAAK.

Hof van Beroep te Brussel. — 9de Kamer. — 7 Februari 1934. — Verjaring. — In rem. — Ideeële samenloop van misdrijven. — Onderbreking der verjaring.

Handelsrechtbank te St. Nikolaas. — 13 Februari 1934. — Verkoop op monster. — Gebreken. — Voorwaarden voor verbreken van den koop.

Boetstrafrechtbank te Antwerpen. — 8e Kamer. — 24 Januari 1934. — Check zonder dekking. — Burgerlijke partij. — Schadevergoeding. — Geen betrekking tusschen wanbedrijf en schade. — Niet ontvankelijkheid. — Morele schade.

Boetstrafrechtbank Turnhout. — 19 Januari 1934. — Goedkoopse woningen. — Verbod herbergen te openen. — Straf. — Kadastraal inkomen te groot. — Enkel eischbaarheid van te weinig betaalde rechten.

Handelsrechtbank te Antwerpen. — 7e Kamer. —

23 Januari 1934. — Naamloze vennootschap. — Ontbinding. — Schuldeischer. — Niet ontvankelijkheid der vraag.

Handelsrechtbank te St. Nikolaas. — 39 Januari 1934. — Verkeer. — Prioriteit. — Hoofdbaan. — Ondersgeschikte baan. — Omschrijving van de prioriteit.

Handelsrechtbank te Antwerpen. — 3e Kamer. — 29 November 1933. — Aansprakelijkheid. — Verjaring. — Overtreding van de reglementen op het verkeer. — Korte verjaring.

Boetstrafrechtbank te Gent. — 2e Kamer. — 9 Juni 1933. — Onvrijwillige slagen en wonden. — Vordering van het Openbaar Ministerie. — Niet ontvankelijkheid der rechtstreekse dagvaarding.

Vrederecht Antwerpen. — 4e Kanton. — 19 Oktober 1932. — Rechtbank eerste aanleg Antwerpen (beroep). — 2e Kamer. — 29 November 1933. — Arbeidsongevallen. — Wet van 15 Mei 1929. — Ouders steun, bewijs.

MEDEDELINGEN. — Nationale Bond voor Geesteshygiëne.

RECHTSPLEGING IN ZAKE ECHTSCHIEDING.

BALIELEVEN.

BIJDAGEN TOT DE STUDIE VAN HET VERGELIJKEND RECHT

II. HET VERZEKERINGSVOORSTEL (1)

De verzekering beantwoordt doorgaans niet aan een behoefte die de doorsnee mensch uit zich zelf waarneemt. Het afsluiten van verzekeringen is dan ook veelal te wijten aan het initiatief van de verzekeraar die de latente behoefte opwekt. In feite gaat het verzekeringsvoorstel regelmatig uit van de verzekeraar die door zijne agenten, door reklaam of door prospectussen zijn portefeuille tracht te doen aangroeien. Juridisch integendeel wordt het voorstel steeds verondersteld uit te gaan van de verzekerde op het oogenblik dat hij zijn handteeken onder het «verzekeringsvoorstel» plaatst. De oorzaak van deze juridische fictie is in het eigenaardig karakter van de verzekering te zoeken. Het afsluiten van een verzekering kan niet teruggevoerd worden tot het eenvoudige schema van het tot stand komen der gewone contracten waar de consensus der partijen slaat op gemakkelijk te definiëren prestaties. Bij de assurantie zijn zelfs de meest essentiële gegevens van het eene geval tot het andere volkomen verscheiden. Het van contract tot contract verschillend verzekerd belang en vooral het risico zijn zeer bezwaarlijk voor juiste indeeling vatbaar en afwijkingen van de vastgestelde classificering doen zich van geval tot geval voor. Risico en verzekerd belang moeten in het verzekeringsvoorstel nauwkeurig worden omschreven. Hetgeen de verzekeraar doet wanneer hij zich tot een candidaat-verzekerde richt is deze omschrijving uitlokken. Een eigenaardigheid der verzekeringsvoorstellen is dat, daar waar bij andere contracten de nadruk tijdens de onderhandelingen in niet geringe mate gelegd wordt op de prijs, de bepaling der premie in het voorstel een eerder ondergeschikte plaats inneemt. Dit is namelijk ook het geval in Duitsland waar nochtans het voorstel degene van wie het uitgaat bindt (2). Het voorstel bevat gewoonlijk enkel de noodige gegevens om een objectieve vaststelling der premie, doorgaans op basis van bestaande tarieven, mogelijk te maken.

Voorwat de juridische waarde van het verzekeringsvoorstel betreft, zijn er in de verscheidene wetgevingen twee tegenovergestelde methodes doorgedrongen. Volgens een eerste methode is het voorstel een eenvoudig ontwerp dat geen bindende kracht bezit; volgens een tweede is het, wanneer het regelmatig geschiedt een bindend aanbod, dat, indien het

tijdig wordt aanvaard, de eerste der twee voor het tot stand komen van de verbintenis vereischte wilsuitingen vormt.

Het Belgische recht staat op het eerste van deze twee standpunten; volgens het Belgische recht bindt het verzekeringsvoorstel noch de verzekerde, noch de verzekeraar.

Het, in uitvoering van de wet van 25 Juni 1930 betreffende het toezicht over de levensverzekeringsondernemingen genomen, Koninklijk Besluit van 17 Juni 1931 omschrijft de beteekenis van het voorstel tot afsluiten van een levensverzekering. Het voorstel, dat door de voorsteller moet ondertekend worden, bindt de verzekeraar noch de ondertekenaar. Wanneer deze laatste er geen gevolg aan geeft, mag de verzekeraar geen enkele vergoeding in rekening brengen, behalve voorwat de kosten van het geneeskundig onderzoek betreft. Het voorstel moet, wanneer het verzekerd kapitaal 5000 fr. overtreft, de tekst van de algemeene voorwaarden weergeven (art. 35).

Voor wat de verzekeringen aangaat waarop de wet van 1930 niet van toepassing is, staat het in de eerste plaats vast dat het door de eventuele verzekerde gedane voorstel de verzekeraar aan wie het is gericht niet binden zal. De enkele wilsuiting van de verzekerde kan in geen geval de verzekeraar eenige verplichting opleggen. De verzekeraar blijft volkomen vrij op het voorstel in te gaan of niet. Hij mag, indien hij dit wenschelijk acht, eenvoudig niet op het voorstel ingaan en het onbeantwoord laten, zonder dat hij hierom eenige aansprakelijkheid kan oplopen (3).

Op het omschrijven van de gevolgen voor de voorsteller dient eenigzins nader ingegaan. Het is in dit verband noodzakelijk voorafgaandelijk nauwkeurig te bepalen wat men door «voorstel» verstaat. Een dergelijk afbakenen der moeilijkheid zal in verscheidene gevallen de oplossing reeds aan de hand doen. Als voorstel kan enkel beschouwd worden een stuk dat minstens al de voornaamste bepalingen der ontworpen overeenkomst inhoudt en dat de noodige gegevens bevat voor het objectief vaststellen der premie. Een zoogenaamd voorstel dat aan deze voorwaarden niet voldoet is juridisch enkel een vraag om inlichtingen (4).

Men moet ook uitschakelen de «beloften van een overeenkomst af te sluiten». Het gebeurt inderdaad dat twee personen in onderhandeling treden betreffende een later af te sluiten overeenkomst, en, heelmaal akkoord zijnde

nopens voorwerp en voorwaarden, besluiten, niet hic et nunc dit contract aan te gaan, maar een voorafgaandelijke overeenkomst in het leven te roepen krachtens dewelke een der partijen in bepaalde omstandigheden verplicht zal zijn het definitief contract aan te gaan. Dit gebeurt regelmatig bij het afsluiten van automobielverzekeringen, die veelal een clause bevatten waardoor de verzekeringsnemer verplicht wordt de later door hem aan te schaffen rijtuigen eveneens bij dezelfde verzekeraar te verzekeren.

De meening is in de Belgische rechtsleer vooropgesteld geworden dat een voorstel, dat voldoet aan de hierboven aangehaalde vereisten, een ware pollicitatio zou uitmaken, de voorsteller bindend, zoodat het contract volmaakt is zoodra de verzekeraar zijn aanvaarding heeft doen kennen (5).

De rechtspraak is zeer verdeeld en het is onmogelijk een volkomen afdoende besluit te trekken uit de overigens niet zeer talrijke vonnissen betreffende deze kwestie, vonnissen die daarbij hoofdzakelijk gesteund zijn op feitelijke gegevens en beschouwingen. Een deel der rechtspraak sprak zich uit in den hierboven aangeduiden zin (6). Volgens de meeste beslissingen is het voorstel tot afsluiten eener verzekering echter enkel een eenvoudig project, zonder de minste bindende kracht. Dit schijnt trouwens wel de oplossing te zijn die overeenstemt met de algemeene zienswijze in de rechtsleer (7). Sommige vonnissen zijn in dit verband verder gegaan en hebben aangenomen, dat niet alleen het voorstel niet is een werkelijke pollicitatio, maar dat er geen overeenkomst is zoolang de partijen de polis niet hebben ondertekend, of, meer nog, zoolang de verzekeraar de polis niet aan de verzekerde ter hand stelde (8). Een dergelijke thes is niet verdedigbaar, vermits ze er op neerkomt te besluiten dat de verzekeringsovereenkomst een solemneel contract zou zijn, hetgeen in strijd is met de algemeen aanvaarde principes in het Belgisch recht.

De vraag welke van beide opvattingen de juiste is dient gezocht te worden aan de hand van de algemeene beginselen van het verbintenissenrecht. Het voorstel, indien het beantwoordt aan de hierboven gegeven omschrijving, voldoet naar inhoud en vorm ongetwijfeld aan de vereisten die het burgerlijk recht stelt aan een pollicitatio (9). Wat is in Belgisch recht de juridische betekenis van een pollicitatio? De rechtsleer neemt algemeen aan dat de pollicitatio zekere gevolgen na zich sleept: ze bindt degene van wie ze uitgaat, ze verplicht hem tot het afsluiten der ontworpen overeenkomst, maar ze is steeds intrekbaar. Ze is, zoolang ze bestaat, de eerste term van de eventuele consensus, maar haar bestaan hangt, zoolang de consensus niet is tot stand gekomen, af van de willekeur van de voorsteller (10). Niets staat het toepassen op het gebied van het verzekeringsrecht van deze algemeene beginselen in den weg. De toestand zou integendeel anders zijn indien ook in de Belgische rechtspraak moest doordringen de nieuwe opvatting omtrent de bindende kracht van de pollicitatio die in Frankrijk in de laatste tijd veld wint, namelijk de opvatting volgens dewelke het voorstel moet in stand gehouden worden gedurende een zekere tijdspanne (11). Een dergelijke opvatting is onverenigbaar met de traditie die tot nog toe in België in zwang is en die eischt dat de verzekerde, indien hij dit wenscht, zich zonder meer ter zelfder tijd tot verschillende verzekeraars wenden kan.

De meeste vreemde wetgevingen betreffende het verzekeringscontract omschrijven de juridische betekenis van het verzekeringsvoorstel. Soms wordt een onderscheid gemaakt tusschen de voorstellen tot afsluiten van nieuwe contracten en de voorstellen tot wijziging van bestaande overeenkomsten.

In Duitschland zijn, behalve voor wat de brandverzekering betreft, op het verzekeringsvoorstel de algemeene principes van het Burgerlijk Wetboek betreffende de voorstellen tot het afsluiten van contracten van toepassing. Het Deutsche recht aanvaardt de mogelijkheid van het in het leven roepen eener verbintenis door eenzijdige wilsuïtingen. Op deze grond beslist het Burgerlijk Wetboek dat degene die een voorstel doet door dit voorstel gebonden blijft tot op het oogenblik dat hij normaal een antwoord op zijn voorstel kan verwachten, tenzij hij uitdrukkelijk te kennen geeft dat hij niet door zijne vraag wenscht gebonden te

zijn (13). Doorgaans vermelden de formulieren die de verzekeringsmaatschappijen aan de eventuele verzekerden voorleggen een bepaalde duur voor dit gebonden zijn. De verzekeraar kan inderdaad niet verplicht worden tot een onmiddellijk antwoorden: hij moet het voorstel onderzoeken, hetgeen in sommige gevallen en vooral bij de levensverzekeringen verscheidene dagen kan duren. Voor de brandverzekering stelt de wet een maximum van twee weken vast (14); voor de levensverzekering worden meestal door de verzekeraars, mits toestemming van het Toezichtsorgaan, dat de tekst van de formulieren voorafgaandelijk moet goedkeuren, langere termijnen vastgesteld.

In Zwitserland is de voorsteller eveneens door zijn voorstel gebonden. De wet van 1908 betreffende de verzekeringsovereenkomst maakt echter een onderscheid tusschen de voorstellen tot het afsluiten van nieuwe contracten en de voorstellen tot wijziging van bestaande overeenkomsten. Degene die aan een verzekeraar een voorstel tot afsluiten van een nieuwe verzekering deed en die voor de aanvaarding van het voorstel geen kortere tijd bepaalde is gedurende 14 dagen gebonden. Indien de verzekering een geneeskundig onderzoek vergt, blijft de voorsteller gedurende vier weken verplicht. De voorsteller herneemt zijne handelingsvrijheid, indien de aanvaarding vanwege de verzekeraar hem niet binnen de vastgestelde tijd ter kennis wordt gebracht (15). Indien de verzekeringsnemer aan zijn verzekeraar voorstelt een bestaand contract te verlengen of te wijzigen, of een geschorst contract terug te doen herleven, en indien de verzekeraar niet binnen de veertien dagen afwijzend antwoordt, geldt het voorstel als stilzwijgend aanvaardt. Wanneer, volgens de algemeene voorwaarden der verzekering een geneeskundig onderzoek wordt vereischt wordt de tijd van beraad voor de verzekeraar gebracht op vier weken. Deze regeling geldt niet in geval het voorstel strekt tot het verhoogen der verzekerde som (16). Dat het stilzwijgen een bron van verplichting wordt, is in het burgerlijk recht een uitzonderlijk principe; in handelszaken, tusschen personen die met elkander in zakenbetrekking staan, wanneer het gaat over een contract dat valt binnen het kader der gewone relaties van deze beide personen, is het integendeel een algemeen aanvaard beginsel. We hebben zodoende hier niet te doen met een buitengewone innovatie, maar met een bredere toepassing van een reeds bestaand beginsel. De regeling, die zeer gunstig is voor de verzekeringsnemer, is gerechtvaardigd: gewoonlijk worden de verzekeringsovereenkomsten aangegaan voor een langen termijn; tijdens de duur van de overeenkomst kunnen er dus heel normaal wijzigingen intreden die een verandering van het contract wenschelijk of zelfs noodzakelijk maken. In dit geval zal de verzekerde zich logischerwijze of zelfs noodzakelijkerwijze in de eerste plaats richten tot de verzekeraar met dewelke hij het bestaande contract afsloot. Vreemds deze laatste door een contractuele band met de verzekeringsnemer verbonden is, ligt het voor de hand van hem te verlangen dat hij, in geval van afwijzing, zijn medecontractant zou verwittigen (17).

De Fransche wet van 1930 maakt zooals de Zwitsersche het onderscheid tusschen het voorstel tot afsluiten van een nieuw contract en het voorstel tot wijziging van een bestaande overeenkomst. In het eerste geval zegt de wetgever dat het voorstel de voorsteller, noch de verzekeraar bindt (18). Voor wat de verzekeraar aangaat is dit klaar. Voorwat de voorsteller betreft heeft de wettekst aanleiding gegeven tot betwisting in de doctrine.

Verscheidene auteurs, voortgaande op de bewoordingen der wet, ontkennen elke bindende kracht aan het verzekeringsvoorstel. Het geldt volgens hen een eenvoudig project. De candidaat behoudt zijne vrijheid om zich tot een andere verzekeraar te richten. Hij is niet verbonden, het voorstel is enkel een voorbereiding voor het afsluiten der verzekering (19).

Andere schrijvers verklaren de tekst van artikel 7 heelemaal anders. Artikel 7 ontnemt aan het voorstel niet alle juridische betekenis; het duidt enkel aan dat de verzekeringsnemer niet definitief en onwederroepelijk gebonden is. De voorsteller richt tot de verzekeraar meer dan een eenvoudige vraag om inlichtingen. Hij doet een aanbod tot het afsluiten van een overeenkomst, zijn voorstel is een werkelijke pollicitatio en het contract zal afgesloten

zijn zoolong de verzekeraar zal hebben te kennen gegeven dat hij toestemt onder de aangeduide voorwaarden het contract aan te gaan. Zoolang de aanvaarding echter nog niet aan de verzekeringsnemer is ter kennis gebracht is deze vrij zijn aanbod in te trekken (20).

Praktisch kan het van belang zijn te weten welke van beide theoriën moet worden aanvaard. Inderdaad, indien men de tweede zienswijze aanneemt moet de voorsteller, indien hij zijn aanbod niet intrekt, beschouwd worden gebonden te zijn van af het oogenblik waarop het voorstel gedaan werd; het afsterven van den voorsteller doet het voorstel dus niet vervallen, zijne erfgenamen zullen er door gebonden zijn en eventueel kunnen gedwongen worden tot het afsluiten der verzekering. Nochtans mag men niet uit het oog verliezen dat het aanbod enkel als voorwerp had het afsluiten van een overeenkomst op een later oogenblik; indien de voorsteller in de tusschenperiode onbekwaam wordt tot het afsluiten der verzekering, zal deze niet kunnen tot stand komen (21).

Het voorstel tot verlenging of wijziging van een bestaande overeenkomst of tot terug in voege brengen van een opgeschort contract, gedaan per aangetekend schrijven, is verondersteld aangenomen te zijn door de verzekeraar, indien hij binnen de tien dagen na de ontvangst zijn weigering niet heeft te kennen gegeven (22). De voorbereidende werken rechtvaardigen deze oplossing op grond van overwegingen van billijkheid, uitgaande van het standpunt dat de verzekeringsnemer verplicht is zich in deze hypothesen tot zijn verzekeraar te wenden, standpunt dat echter niet steeds juist is.

In Roemenië is een regeling in voege die zeer nauw verwant is aan de Zwitsersche (23).

Uit deze beschouwingen blijkt duidelijk het bestaan van twee verschillende opvattingen: de Duitsch-Zwitsersche aan de eene zijde, die aan de eenzijdige wilsuïting een bindende kracht toekent, en de opvatting voortkomend uit de Romeinsche rechtstraditie, die het voorstel als essentieel terugneembaar beschouwt. In de landen die deze laatste opvatting behouden hebben, is er nochtans een welafgeteekende strooming in de richting der andere opvatting merkbaar (24). Interessant is het in dit verband aan te stippen dat het nieuwe ontwerp van Wetboek van koophandel van Italië het Duitsch-Zwitsersche standpunt overneemt (27).

De evolutie schijnt dus wel te zullen gaan in de richting van de bindende waarde van het verzekeringsvoorstel, mits vaststelling in de wet van een maximum tijdspanne voor het verbonden-zijn. Dit stelsel is in alle opzichten verdedigbaar. Het ontnemt aan de verzekeringsnemer de mogelijkheid van in onderhandeling-treden met verschillende verzekeraars tegelijkertijd niet, vermits dit kan geschieden tijdens de besprekingen met de agenten die het opstellen en onderteekenen van elk voorstel voorafgaan. Het geeft integendeel aan de verzekeraar de waarborg binnen een beperkten tijd met beslistheid te weten welke houding de verzekeraar ten opzichte van zijn voorstel aanneemt.

Voor wat de stilzwijgende aanvaarding van de voorstellen tot wijziging van bestaande overeenkomsten betreft, ligt het voor de hand deze regeling volstrekt goed te keuren.

Het onderscheid tusschen de beide groepen is oogenschijnlijk diepgaand en het schijnt een der groote hinderpalen voor de unificatie van het verzekeringsrecht uit te maken. Bij nader inzicht bemerkt men nochtans dat de verschillen aan het afronden, aan het vervagen zijn en dat ze misschien eens geheel zullen verdwijnen, zoodat, ook op dit punt, een internationaal overeenstemmende regeling niet tot het onmogelijke behoort.

H. JACOB.

NOTAS:

- (1) Zie R. W. 1932-1933, n° 19: Het toezicht over de verzekeringsmaatschappijen.
- (2) Bruck, *Versicherungswesen*, p. 167 en p. 248.
- (3) Verg. Burg. Lyon 26 November 1921, Journ. Ass., 1922, 127; Beroep Lyon 16 Maart 1922, 338.
- (4) Zie bijv. Handelsr. Brugge 4 Mei 1928, Bull. Ass. 1928, 940; De samenvatting van het vonnis gegeven in het Buletin is verkeerd in dezen zin dat, naar het blijkt uit den tekst van het vonnis, het hier hoegenaamd geen werkelijk « voorstel » geldt.
- (5) Zie een niet ondertekende nota in het Bull. Ass. 1928, 941.

(6) Charleroi 23 Juni 1897, Pas. 1897, III, 296; Burg. Brussel, 7 Maart 1898, Pas. 1898, III, 289; Vredeger. Brussel, 28 Nov. 1906, J. J. P. 1908, 414; Burg. Charleroi, 10 Juni en 28 Juli 1908, P.P. 1908, 1023.

(7) Van Eeckhout, n° 215 al. 2 en de door hem aangegeven jurisprudentie: Vredeger. Brussel, 19 Februari 1909, P.P. 310; Beroep Luik, 9 Juli 1927, Phénix Belge t/ Bajart; het door M. Van Eeckhout in nota aangehaalde vonnis van Brugge, kan niet als principieelvonnis worden weerhouden. (Zie hoger, nota 2).

(8) Handelsr. Brugge, 30 Mei 1901, P.P. 1901, n° 1472; Verder Brussel 19 Febr. 1909, P.P. 310; Handelsr. Nantes, 27 Juli 1922, Rec. pér. ass. 1924, 179.

(9) Planiol, Ripert et Esmein, T. VI, n° 127 en volgende.

(10) Kluyskens, *Verbintenissen*, n° 18.

(11) Planiol, Ripert en Esmein, T. VI, n° 134 3°; Collin-Capitant, *Cours él. Dr. Civ.*, 4° éd., bl. 270-273.

(13) B. G. B. 145 tot 148. — Par. 145: Degene die aan een andere het afsluiten van een overeenkomst voorstelt, is door zijn voorstel gebonden, tenzij hij dit verboden-zijn had uitgesloten. — Par. 146: Het voorstel vervalt, als het tegenover de voorsteller niet tijdig, volgens de bepalingen van paragrafen 147 tot 149, wordt aangenomen. — Par. 147 al. 2: Het aan een afwezige gerichte voorstel kan enkel aangenomen worden tot op het oogenblik waarop de voorsteller het toekomen van een antwoord onder normale omstandigheden kan verwachten. — Par. 148: Heeft de voorsteller voor het aanvaarden van het aanbod een tijdspanne bepaald, dan kan de aanvaarding enkel binnen deze tijdspanne plaats vinden.

(14) Wet van 1908, art. 81.

(15) Zwitsersche wet van 1908, art. 1.

(16) Zwitsersche wet, art. 2.

(18) Zie Roelli, « *Kommentar zum Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag*, blz. 38. — Dezelfde gedachtegang treft men aan in de Fransche voorbereidende werken der wet van 1930.

(19) Art. 7: « La proposition d'assurance n'engage, ni l'assuré, ni l'assureur; seule la police ou la note de couverture sonstate leur engagement réciproque ».

(20) Godart et Perraud-Charmentier, *Code des Assurances*, n° 282: « Il n'est pas lié; aucun contrat n'est formé, la proposition n'étant qu'un préliminaire à la conclusion de l'assurance ». — Vergelijk hiermede echter hun n° 283: « Mais le candidat à l'assurance est en faute si, après avoir envoyé à l'assureur une proposition ferme, que celui-ci a acceptée, il s'assure à un autre et avise le premier qu'il ne donne pas suite à sa proposition ». Beide teksten zijn klaarblijkelijk tegenstrijdig vermits in de tweede impliciet aangenomen wordt dat de aanvaarding van het voorstel door de verzekeraar het contract tot stand brengt. — Zie ook Sumien, n° 60.

(21) Zie Verslag Ancey en Hémard, bij het wetsvoorstel van 1925, dat de wet van 1930 zou worden, artikel 7: « La pollicitation que constitue le dépôt d'une proposition d'assurance n'engage pas l'assuré, lequel, tant que le contrat ne s'est pas formé par la signature de la police, conserve l'entière liberté de s'adresser ailleurs; il lui est possible, de la sorte, de mettre en concurrence un certain nombre de compagnies d'assurances. De omschrijving van « le dépôt d'une proposition d'assurance » door « Pollicitation » kan proposition d'assurance » door « Pollicitation » kan echter misschien wel ingeroepen worden door degene die aan het voorstel een zekere bindende kracht willen toekennen: de omschrijving door een woord dat in het burgerlijk recht een wel omlijnde betekenis heeft, kan inderdaad duiden op de bedoeling het begrip « voorstel » en het begrip « pollicitation » te assimileren.

(22) Ancey: « Celle-ci (la proposition) constitue une simple pollicitation, essentiellement révoicable ». Capitant, « elle n'engage pas celui qui la fait et il peut la retirer librement. Il n'est même pas tenu de la maintenir pendant le délai nécessaire pour que l'assureur l'examine et y réponde ». Wie spreekt van « terugtrekken » erkent noodzakelijkerwijze een bindende kracht aan het voorstel zoolang dit niet is teruggetrokken. Zie: Prof. Besson, *Rev. Gén. Ass. Terr.*, blz. 20 en vlg.; Verg. Collin-Capitant, *Cours él. de Dr. civ.*, II, blz. 272.

(23) Art. 27, al. 2.

(24) Art. 69: Degene die aan een verzekeraar een voorstel doet, kan dit voorstel terugtrekken, zonder dat hij zou kunnen verplicht worden de gedane uitgaven te vergoeden en zonder tegenover de verzekeraar eenige eisch te kunnen doen gelden, indien, binnen de acht dagen te rekenen van den dag waarop de verzekeraar het voorstel ontving, de aanvaarding vanwege de verzekeraar niet ter kennis gebracht werd van de voorsteller, zelfs indien partijen een andere overeenkomst desbetreffende afsloten. — De aanvaarding door de verzekeraar kan spruiten uit een uitdrukkelijke verklaring, uit het verzenden der polis, uit de vraag tot betaling der premie, of uit elke andere daad die toelaat de wil tot afsluiten der verzekering vast te stellen. — Wanneer een voorafgaandelijk geneeskundig of deskundig onderzoek noodzakelijk is, kan de voorsteller zich door zijn voorstel verbinden voor een maximum duur van ééne maand.

(26) Vergelijk bijv. Pothier, *Vente*, n° 32 en de tegenwoordige stelling van Collin-Capitant (*Cours él. de Dr. civ.*, t. II, 4° éd. blz. 272). en Planiol, Ripert et Esmein (t. VI, n° 134). Zie ook Planiol et Ripert, *Traité él. de Dr. civ.*, t. II, n° 978: « Le Code allemand, plus conforme peut-être aux habitudes modernes que le jurisprudence française, impose aux particuliers l'acceptation rapide des offres ».

(27) Art. 469 van het project van Wetboek van Koophandel: « Degene die een verzekeringsvoorstel deed is gerechtigd, niettegenstaande elke tegenstrijdige overeenkomst, zijn voorstel terug te trekken zonder tot teruggave der onkosten verplicht te zijn, indien, binnen de 15 dagen ten hoogste na het oogenblik waarop hij zijn voorstel verzond of overhandigde, de aanvaarding van den verzekeraar hem niet werd medegedeeld. Indien een geneeskundig onderzoek noodig is, kan de voorsteller zich verplicht zien zijn aanbod gedurende een maand in stand te houden ».

Voorzitter : M. Convent.
Raadsheeren : M.M. De Londtsheer en Simons.
Adv.-Gen. : M. Leperre
Pleiters : Mters Struye en Vrints.

VERJARING. — IN REM. — IDEEELE SAMEN-
LOOP VAN MISDRIJVEN. — ONDERBREKING
DER VERJARING.

Daden van vervolging of van onderzoek stuiten de
verjaring van het strafrechtelijk feit, welke ook
de benaming mocht wezen die er aan gegeven
wordt of de personen die worden bedoeld.

Wanneer er geen feitelijke samenloop van misdrij-
ven bestaat, maar wel een ideële samenloop om-
dat de eenige door betichte verrichte daad ver-
schillende inbreuken op de jachtwet uitmaakt,
stuit iedere daad van vervolging of van onder-
zoek de verjaring waaraan die eenige daad aan-
leiding geeft, op grond van welke wetsbepaling
ook de vervolging gestaafd zij.

St Hubert Club t/ V. en C.

Aangezien de eerste rechter aan het proces-
verbaal opgesteld den 25 Augustus 1933 door
den politiekommissaris van Deurne het karak-
ter van een verjaringstuitende daad heeft ont-
kend, omdat bewuste akte slechts betrekking
heeft op een bepaald misdrijf van jacht op een
andere grond zonder de toestemming van den
eigenaar of van zijn rechthebbenden, misdrijf
waarvoor betichten niet worden vervolgd.

Aangezien de aangegeven reden in rechte
ongrond voorkomt, immers de verjaring van
de publieke vordering en van de burgerlijke
vordering die uit een misdrijf volgen, wordt
gestuit door daden van vervolging of van
onderzoek, omdat deze stilstandspunten zijn
voor het verlies der herinnering en voor
de verkrijging der op het misdrijf betrekking
hebbende bewijzen, verlies en verkrijging
waaraan de wetgever de nadeelige gevolgen
bij middel van de verjaring heeft willen ver-
mijden ;

Aangezien hieruit wordt afgeleid dat de da-
den van vervolging of van onderzoek de ver-
jaring stuiten van het strafrechtelijk feit, wel-
ke ook de benaming mocht wezen die eraan
gegeven wordt, of de personen die door de
hierboven gemelde daden worden bedoeld,
doch noodzakelijkerwijs geen uitwerking heb-
ben ten opzichte van totaal onderscheiden
misdrijven ;

Aangezien in zake geen feitelijke samenloop
van misdrijven bestaat, maar wel een ideële
samenloop, wijl de eenige door betichte ver-
richte daad verschillende inbreuken op de
jachtwet uitmaakt en dat derhalve inderdaad
van vervolging of van onderzoek de verjaring
stuit van de vorderingen waaraan die eenige
daad aanleiding geeft, op grond van welke
wetsbepaling ook zij gestaafd zijn ;

Aangezien op 23 Augustus 1933 de Procureur
des Konings den politiekommissaris van
Deurne gelast heeft na te zoeken wie het
jachtrecht heeft op den grond waarop de be-
tichten gejaagd hebben ;

Aangezien de onderzoeksverrichting die al-
dus bevolen is geweest en het proces-verbaal
in d.d. 25 Augustus 1933 die het resultaat van
bewuste verrichting inhoudt, klaarblijkelijk
voor doel hadden aan het openbaar Ministerie
de noodige veroordeelingselementen te ver-
schaffen om vast te stellen of de vervolging al
dan niet ambtshalve kon geschieden ;

Aangezien diensvolgens de vordering van
den Procureur des Konings en het proces-ver-
baal waarvan gewag, gelden als daden van
vervolging of van onderzoek en de verjaring
stuiten ;

Aangezien de verrichting waarvan sprake is,
heeft doen uitschijnen dat de overtreding van
art. 4 der jachtwet, gepleegd werd op een
eigendom die deel uitmaakt van het privaats
domein der Stad Antwerpen, en waarvan de
jacht niet verpacht is, en dat derhalve de ver-
volging ambtshalve kon ingespannen worden ;

Aangezien onder die omstandigheden het
geschieden bevel waarbij de Procureur des
Konings op 31 Augustus 1933 aan den politie-
kommissaris van Antwerpen in opdracht gaf
aan het bevoegd bestuur een geschreven klacht
te vragen, inhoudende een uitdrukkelijken
eisch tot vervolging, onduidelijk bewijst
dat het in de bedoeling lag van eerstgenoem-
den magistraat de vervolging slechts op klacht
der Stad Antwerpen in te stellen ;

Aangezien diensvolgens dit bevel en het
proces-verbaal opgemaakt den 23 September
1933 (en niet 23 October 1933, zoals het von-
nis waarvan beroep het vermeldt ten gevolge
van een louter stoffelijke dwaling) om aan
den Procureur des Konings te berichten dat de
Stad Antwerpen weigerde klacht in te dienen,
niet voor doel hadden de bestraffing van het
misdrijf te verzekeren of de bewijzen er van
in te zamelen, en bijgevolg geen daden zijn
van vervolging of van onderzoek ;

Aangezien de verjaring voor de laatste maal
gestuit geweest zijnde den 25 Augustus 1933,
de publieke vordering en de burgerlijke vorder-
ing overeenkomstig art. 28 W. v. 28 Februari
1882, 26 en 28 Wet v. 17 April 1878, vervallen

waren toen op 25 November 1933 de betichten
rechtstreeks gedagvaard werden voor de Cor-
rectioneel Rechtbank van Antwerpen ten ver-
zoeken van burgerlijke partij ;

Om deze redenen :

Het Hof : Alle verdere of tegenstrijdige be-
sluiten afwijzende en beslissend binnen de
grenzen van het beroep. Bevestigt het vonnis
waarvan beroep op burgerlijk gebied.
Verwijst burgerlijke partij in al de op het
hooger beroep gevallen gerechtskosten.

HANDELSRECHTBANK TE ST NIKLAAS

13 FEBRUARI 1934.

Ref. : M. L. Thuysbaert.
Pl. : Mters d'Hanens en Van Praag.

VERKOOP OP MONSTER. — GEBREKEN. —
VOORWAARDEN VOOR VERBREKEN VAN DEN
KOOP.

In zake verkoop op monster is de verkoper enkel
verantwoordelijk voor de overeenstemming van
de koopwaar met het monster. — Van dezen re-
gel kan slechts afgeweken worden als het aange-
klaagde gebrek niet aan het licht kon komen
door een onderzoek van het monster. — De koop-
per voldoet niet met een haastig onderzoek, maar
is gehouden zich te vergewissen of, in het mon-
ster, die hoedanigheden voorhanden zijn, die
hij wil terugvinden in de koopwaar.

N. V. Anc. Et. Bruwiers frèrè t/ G.D.

Gezien de dagvaarding van 12 Januari 1934,
geregistreerd ;

Aangezien de vraag strekt ten einde ge-
daagde « zich te hooren veroordeelen om aan
de aanlegster te betalen fr. 7.222,— zijnde het
principaal bedrag alsmede de protest- en re-
tourkosten van de twee effecten overgeschre-
ven aan het hoofd der inleidende dagvaarding,
vermeerderd met de rente voor handelszaken
vanaf den datum van het protest ;

Gedaagde zich te hooren veroordeelen om
levering te nemen van het laatste stuk deel uit-
makende van de bestelling 34.206 gegeven in
April 1933 ;

Gedaagde zich, bovendien, te hooren veroor-
deelen tot de gerechtelijke intresten en de
kosten ;

Het te verleenen vonnis uitvoerbaar te hoo-
ren verklaren bij voorraad, niettegenstaande
alle verhaal en zonder borg » ;

Aangezien verweerder aanvoert dat de stof-
fage, tegenwaarde van de effecten, waarvan
betaling gevraagd wordt geen goede handels-
waar is ; dat zij behept is met een verborgen
gebrek, hetwelk haar ongeschikt maakt voor
haar bestemming ; dat zij, namelijk, inkrimpt
onder den invloed van de vochtigheid ;

Aangezien dat, om de waarde van het be-
zwaar te beoordeelen, in acht dient genomen
te worden dat den verkoop « op monster » werd
afgesloten ;

Aangezien de verweerder niet beweert dat
de geleverde koopwaar niet overeenkomstig is
met het monster ;

Aangezien, in zake verkoop op monster, het
staal aan den koper wordt ter hand gesteld
opdat deze hetzelfde onderzoek en naga of
de koopwaar, waarvan dit staal een specimen
is, geschikt is tot de doeleinden die door den
koper worden beoogd ;

Aangezien, in beginsel, de verkoper alléén
verantwoordelijk blijft voor de niet-overeen-
stemming van de koopwaar die hij levert met
het monster ;

Aangezien van dezen regel slechts dan zal
afgeweken worden als het aangeklaagde ge-
brek niet aan het licht kon komen door een
onderzoek van het monster ;

Dat, te dien aanzien, de koper niet vol-
doet met een haastig en oppervlakkig onder-
zoek, maar gehouden is zich te vergewissen of,
in het monster, die hoedanigheden voorhanden
zijn dewelke hij wil terugvinden in de koop-
waar ;

Aangezien het blijkt uit de bestanddeelen
der zaak dat een staal aan verweerder werd
overhandigd den 21 Maart 1933 ;

Dat, pas twee weken later, den 4 April, ver-
weerder eene bestelling deed van 15 stuks stof-
fage ;

Dat, in dato 26 Juni, aan verweerder, op de-
zes aandringen, andermaal een monster werd
bezorgd, ditmaal een reep « type » van 5 meter
lengte ;

Aangezien uit wat voorafgaat dient beslo-
ten dat verweerder in de gelegenheid geweest
is om de stalen, die hem werden overhandigd,
grondig te onderzoeken ;

Dat zulks te minder kan betwist worden
daar het vaststellen van het aangeklaagde ge-
brek geen buitengewone inspanning of ver-
richtingen vergde vanwege verweerder ;

Dat, integendeel, laatstgenoemde zich kon
overtuigen, zonder veel moeite, en door het

aanwenden van eenvoudige middelen, of de
geleverde koopwaar, ja dan neen, inkrimpt on-
der den invloed van de vochtigheid ;

Aangezien de bezwaren die door verweerder
werden aangevoerd meer dan 7 maand nadat
hem het eerste staal werd overhandigd, nadat
hij levering heeft genomen van 7 stuks op de
10 die hij besteld heeft, niet meer ontvanke-
lijk zijn ;

Om deze redenen ;

De Rechtbank, alle verdere of tegenstrijdige
besluiten verwerpende, veroordeelt verweerder
om aan de aanlegster de som van 7.222,— fr.
te betalen, vermeerderd met de rente voor han-
delszaken vanaf den datum van het protest ;
veroordeelt verweerder om levering te nemen
van het laatste stuk deel uitmakende van de
bestelling 34.206, gegeven in April 1933 ;

Veroordeelt, bovendien, verweerder tot de
gerechtelijke intresten en de kosten ;
Verleent het vonnis uitvoerbaar bij voor-
raad, niettegenstaande alle verhaal en zonder
borg, behalve wat de kosten betreft.

BOETSTRAFFELIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN.

8^e KAMER. — 24 JANUARI 1934.

Voorzitter : M. De Baer.
Rechters : MM. Verstraete en Van Mieghem.
Op. Min. : M. van Hille.
Pl. : Mters Van Haelst (van de balie van
Dendermonde).

I. CHECK ZONDER DEKKING. — BURGERLIJ-
KE PARTIJ. — SCHADEVERGOEDING. — GEEN
BETREKKING TUSSCHEN WANBEDRIJF EN
SCHADE. — NIET ONTVANKELIJKHEID.

II. CHECK ZONDER DEKKING. — MOREELE
SCHADE.

I. Wanneer een niet geprovisioneerde check in be-
taling wordt gegeven van een reeds bestaande
schuld, is de burgerlijke partij niet gerechtigd om
als schadevergoeding het op dezen check niet
betaalde saldo te vorderen, daar die schade niet
het rechtstreeksch gevolg is van het wanbedrijf.
II. Een schuldeischer, aan wien in betaling een niet
geprovisioneerde check wordt overhandigd, is
gerechtigd een vergoeding voor moreele schade
te eischen.

O. M. en B. (B. P.) t/ W.

Wat den eisch der Burgerlijke Partij betreft :
Aangezien de burgerlijke partij als stoneli-
ke schade de betaling vraagt van het over-
schot dat op den kwestieuzen check nog blijft
te betalen ;

Aangezien, krachtens artikel 3 van de voor-
gaande titel van het Wetboek van Strafrechts-
pleging en artikel 63 van het Strafwetboek de
recursvordering tot schadevergoeding benooit
tot al wie door het misdrijf schade geleden
heeft ;

Dat echter, het niet voldoende is, dat de
schade geleden werd ter gelegenheid van een
misdrijf, dat zij het rechtstreeksch gevolg
ervan moet zijn, (Vliebergh. — Beginselen
van strafrechtspleging) ;

Dat inderdaad de vordering tot schadever-
goeding voor een strafrecht slechts mogelijk
is in zooverre de schade waarvoor de vergoe-
ding vervolgd wordt uit een misdrijf voort-
spruit ;

Dat het ons niet volstaat dat het feit waar-
voor eene burgerlijke partij eene schadever-
goeding instelt met een misdrijf samenhangend
is, maar dat het feit waarvoor eene schadever-
goeding gevorderd is het misdrijf zelf moet
uitmaken, (Blanckaert n° 261. — Van Zele —
Vade mecum de la Partie Civile, n° 14 blz.
13) ;

Aangezien in 't huidig geval 't niet is betwist
dat betichte reeds in bezit was der geleverde
goederen toen hij den betwiste check uitgege-
ven heeft, dat de geleden schade bijgevolg niet
uit het uitgeven van gezegden check voortvloeit
maar wel uit het leveren van waren zonder
voorafgaandelijke voldoende waarborgen van
zijnne schuldeischers te hebben geëischt ;

Aangezien het nochtans niet uitgesloten is
dat het uitgeven van een niet geprovisioneer-
de check buiten het niet betalen der verschul-
digde som de rechtstreeksche oorzaak kan zijn
van zekere schade, 't zij van stoffelijken, 't zij
van zedelijken aard, wat namelijk het geval
zou zijn indien het schuldig feit iemands cre-
diet deed verdenken of een verlies van wissel-
koers door den drager deed verheuren ; (Zie
Rép. Droit Belge, I. V° Chèque n° 124 tot
126) ;

Aangezien in zake de burgerlijke partij de
som van 350 fr. vraagt als zedelijke schade ;

Dat het aannemelijk is dat door het niet uit-
betalen van den door betichte uitgegeven check
de burgerlijke partij eene zekere teleurstelling
en bekommernis heeft ondergaan ;

Dat de gevraagde som ex aequo et bono
haar mag toegestaan worden als schadever-
goeding voor deze door haar geleden onrust ;

Om deze redenen :

Verklaart haar eisch strekkende tot de ver-
oordeeling der op den check nog verschuldig-
de som niet ontvankelijk als spruitende niet
rechtstreeksch uit het misdrijf zelf ;

Veroordeelt betichte tot het betalen van
350 fr. als vergoeding voor de geleden zed-
elijke schade met de gerechtelijke intresten en
kosten.

BOETSTRAFFELIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

19 JANUARI 1934.

Alleenzetelend rechter : M. Janssens.
Pleiter : Mter Schuurmans.

GOEDKOOPE WONINGEN. — VERBOD HER-
BERGEN TE OPENEN. — STRAF. — KADAS-
TRAAAL INKOMEN TE GROOT. — ENKEL EISCH-
BAARHEID VAN TE WEINIG BETAALDE RECH-
TEN.

Wanneer iemand, op grond van de wet van 11 Oc-
tober 1919, voor het bouwen van een woning,
vermindering van fiscale rechten bekam en daarna
in overtreding van artikel 31 der wet een her-
berg opende in deze woning, valt hij nochtans
niet onder toepassing der in deze wet voorziene
strafmaatregelen, indien het blijkt dat het ka-
dastraal inkomen te groot is, opdat de woning
als een goedkope woning zou kunnen gelden.
In dit geval kan de fiskus enkel de te weinig be-
taalde rechten eischen, zooaang er geen verjaring
is.

O. M. t/ L.

Aangezien het blijkt uit twee akten verleden
voor Meester J. Ceulemans, notaris te Turn-
hout, op datum van 22 Mei 1928, dat betichte
te Vlimmeren aankocht : 1° een deel bouw-
grond ter grootte van 12 a. 20 ca. voor den
prijs van 7.300 fr. ; 2° een tip grond groot on-
geveer 25 m2 voor 150 frank ;

Aangezien zelfde akten vermelden : « de
aankoper, ten einde vermindering van rechten
tet bekomen, verklaartwerkwamen te zijn volgens
den zin der wet en dezen grond met anderen
te hebben aangekocht om er eene huizing voor
eigen gebruik op te bouwen, in welke huizing
hij gedurende dertig jaren geen dranken zal
mogen verkopen, dat hij geene andere eigen-
dommen bezit en dat het certificaat tot ver-
mindering van rechten is aangevraagd » ;

Aangezien betichte diensvolgens verminde-
ring van rechten bekam ; dat hij op den aan-
gekochten grond een huis bouwde ; dat hij het-
zelfde betrok op 1 October 128, en er op de-
zen datum (1 October 1928) een drankslijterij
in opende ;

Aangezien op voormeld tijdstip het Konink-
lijk Besluit van 6 Juli 1900, in uitvoering der
wet van 11 October 1919 genomen, nog niet
was ingetrokken, en dat dit Koninklijk Besluit
ter zake van toepassing is ;

Aangezien ingevolge artikel 1 van voormeld
Koninklijk Besluit, om als goedkoop woning
te kunnen aanzien worden, het huis van be-
tichte, in een gemeente van min dan 5000 in-
woners gelegen, de maximum huurwaarde van
480 frank of het maximum kadastraal inkomen
van 400 frank niet mocht overschrijden ;

Aangezien de onderzoeker van het kadaster,
Defense Jules, ter zitting dezer rechtbank ge-
tuigd heeft dat de huurwaarde en het kada-
straal inkomen van dit huis onder het oud re-
giem door hem geschat is geworden, respectie-
velijk op 600 en 525 fr., zoodat de hooger aan-
gehaalde maximas, voor de gemeente Vlimme-
ren, overschreden waren ;

Aangezien hiervan dient afgeleid dat be-
tichte ten onrechte de vermindering van rech-
ten genoten had ; dat het echter ingevolge art.
30 der wet van 11 October 1919, den fiscus vrij
stond betaling te eischen van de supplementai-
re rechten zulks gedurende twee jaren, vanaf
den laatsten dag der achttien maanden na het
verlijden der verkoopakten ;

Aangezien de fiscus binnen dit tijdstip geen
betaling der supplementaire rechten geëischt
hebbende, de eisch hieromtrent verjaard is ;

Aangezien wel is waar onder het nieuw re-
giem dat met het Koninklijk Besluit van 30 Oc-
tober 1928 op 17 November volgende in voege
getreden is, het huis van betichte als goed-
koop woning zou moeten aanzien worden,
vermits de maximas door dit regiem, voor de
gemeente Vlimmeren op 1800 fr. huurwaarde
en 1500 fr. kadastraal inkomen vastgesteld,
met 5 % verhoogden doordat betichte op het
oogenblik dat hij de vermindering van rechten
bekam, een afstammeling van min dan zes-
tien jaren ten zijnen laste had, en dat zijn huis
op 1875 frank huurwaarde en 1500 frank ka-
dastraal inkomen is geschat geworden, dus 15
frank en 75 frank onder die maximas ; moest
echter het Koninklijk Besluit van 30 October
1928 ter zake worden toegepast, dan zou het
gevolg ervan zijn dat de betichte voor een niet
strafbaar feit door hem begaan — 't is te zeg-
gen het openen eener drankslijterij in een niet
goedkoop woning — toch gestraft zou moe-
ten worden en zijn herberg sluiten, alleenlijk
omdat, ingevolge het nieuwe regiem, de niet-
goedkoop woning van het oude regiem in
goedkoop woning veranderd wordt ;

Aangezien zulk stelsel tegenstrijdig is met
het algemeen principie nopens de niet terug-
werkende kracht der strafwetten, en hier in het
bijzonder met het Koninkl. Besluit van 30 Oc-
tober 1928 zelf, dat in zijn artikel 9 de voor-
waarden aanhaalt die noodig waren om van
de uitwerksels zijner beschikkingen met terug-
werkende kracht te kunnen « genieten » ;

Aangezien die voorwaarden door den be-
tichte niet zijn vervuld geworden en dat dus
de terugwerking van voornoemd besluit zoo
min in zijn nadeel als in zijn voordeel kan in-
geroepen worden ; dat wel is waar het feit van
onrechtmatig genot van vermindering van

rechten ter zake blijft bestaan, en dat betichte eerlijkheidshalve verplicht is het te kort bij te betalen, alhoewel dit te kort wettelijk niet meer eischbaar is, maar dat die wantoestand nochtans niet wegneemt dat het huis van betichte wettelijk als eene niet-goedkoopse woning moet worden aanzien, en dat dus de betichting ten zijnen laste gelegd van eene drankslijterij er in te hebben geopend, niet weerhouden kan worden.

Om deze beweegredenen :

Vonnissende wedersprakelijk :
De Rechtbank ontslaat de betichte van de actie tegen hem ingelegd zonder kosten.

HANDELSRECHTBANK VAN ANTWERPEN

7^e KAMER — 23 JANUARI 1934

Voorzitter : M. Stappers.
Referendaris : M. J. V. Janssens.
Pl. : Mrs J. de Clercq en Hebbelynck.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP. — ONTBINDING. — SCHULDEISCHER. — NIET ONTVANKELIJKHEID DER VRAAG.

In geval het aantal der vennoten gedurende meer dan zes maanden onder het vereischte getal bleef, is het recht om de ontbinding der naamlooze vennootschap te vragen op grond van art. 103 van het Wetboek van Koophandel, slechts voorbehouden aan dezen die een werkelijk belang bij de ontbinding hebben.

N. V. K. J. t/ id. en S. M.

Gezien de geboekte dagvaarding op 23 September 1933 beteekend ;

I. — NOPENS DE RECHTSVORDERING.

Aangezien eischeres beweert eene schuld-vordering op de naamlooze vennootschap « Koffie Import Maatschappij Java » te bezitten ;

Aangezien volgens gemelde dagvaarding eischeres beweert dat verwerende naamlooze vennootschap slechts twee vennoten meer teit ;

dat de vordering, op artikel 103 der samengeordende wetten over de handelsvennootschappen gesteund, tot de ontbinding en de vereteningsmaatregelen der verweerster strekt ;

Aangezien de vordering niet ontvankelijk is ; Aangezien immers de vordering bij artikel 103 der wet over de handelsvennootschappen ingesteld door de wet zelf aan de « belanghebbende » voorbehouden blijft ;

Aangezien bij « belang » verstaan wordt al wat er voor het nut of de eer van een persoon op aankomt (P. B. V^o Intérêts (en général) N° 1) ;

Aangezien het niet bewezen voorkomt dat eischeres belang heeft om de ontbinding van verweerster te vervolgen ;

dat als schuldeischeres het belang van aangelegster samengevoegd is op de invordering van haar schuld ;

dat de ontbinding van verweerster geen gemakkelijker of spoediger betaling zal bij brengen, dan wanneer verweerster blijft voortbestaan ;

dat dus blijkt dat eischeres geen belanghebbende is in den zin van artikel 103 der wet over de handelsvennootschappen ;

Aangezien anderzijds voorkomt dat eischeres door haren beheerder B. B. bewogen werd onderhavige rechtspleging in te stellen en dat gemelde B. B., die tevens beheerder van verweerster is deze ontbinding op prijs stelt ;

dat dit blijkt uit de verklaringen in pleitrede door eischeres afgelegd en uit de overlegging van een rechtspleging in kortgeding door B. B. ingesteld, om de aanstelling van een bewaker te bekomen ;

Aangezien daaruit volgt dat het belang noodig om onderhavige beding in te leiden niet bij eischeres berust maar bij B. B., die het geding niet voert ;

II. — NOPENS HET FAILLISSEMENT :

Aangezien het passiva van verweerster het activa overschrijdt ;

dat het maatschappelijk vermogen zich onder bewaring bevindt ;

Aangezien het niet eens mogelijk schijnt eene algemeene vergadering regelmatig bijeen te roepen, daar de naamlooze vennootschap niet met zekerheid zeven aandeelhouders schijnt te tellen ;

Aangezien eischeres die als schuldeischeres in de boeken van verweerster voorkomt geen betaling bekomen kan ;

Aangezien eruit volgt dat verweerster niet zonder gevaar aan het hoofd van haar zaken kan blijven ;

Aangezien verweerster dus ambtshalve dient failliet verklaard te worden (Rep. Prat. du droit belge V^o Faillite et Banqueroute Nis 114 et 115) ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere of strijdige besluiten afwijzende ;

Verwerpt den eisch tegen de Naamlooze Vennootschap « Koffie Import Maatschappij

Java » als niet ontvankelijk en stelt de kosten ervan ten laste van eischeres ;

Verklaart ambtshalve de Naamlooze Vennootschap « Koffie Import Maatschappij Java » gevestigd te Antwerpen, Verlatstraat, Nr 10, failliet ;

NOTA. — Art. 103 van het Handelswetboek, op hetwelk de vordering van aangelegster gesteund was, houdt voor dat de ontbinding van een naamlooze vennootschap moet uitgesproken worden door de rechtbank indien een vraag daartoe gevormd wordt door een belanghebbende in geval zes maanden verstrekken zijn sinds de vermindering van het vereischte getal der vennoten.

Het vonnis weigert de ontbinding uit te spreken op grond der beschouwing dat het belang van eischer niet datgene is hetwelk door artikel 103 voorzien werd, en bijgevolg den eisch niet wettigt.

Nochts, naar de bewoordingen der Rechtsleer oordeelend, schijnt het wel dat nopens dat punt geen bewijsting bestaat : Les termes : « doit être prononcée », sont impératifs et excluent tout pouvoir discrétionnaire dans le chef des tribunaux appelés à statuer sur la demande en dissolution. (P. B. V^o Sociétés Anonymes, Nr 1740).

Art. 103 maakt geen onderscheid tusschen den aard van het belang : « Tout intéressé peut demander la dissolution, donc les créanciers aussi bien que les actionnaires (Berjens, Enc. dr. comm. blz. 513, Nr 3), ook Jaspas schrijft hieromtrent : La loi dit « tout intéressé », par conséquent, un créancier peut provoquer cette mesure (Traité des Soc. An. blz. 416), en Wauwermans : Tout intéressé peut demander la dissolution de la société, donc les créanciers aussi bien que les actionnaires. Il ne faut pas que l'intéressé justifie d'un intérêt légitime, d'un avantage que doit, ou peut, lui fournir cette dissolution. (Soc. An. blz. 564).

Ten slotte weze hier nog de opvatting van Resteau weergegeven : Tout intéressé, c'est à dire non seulement tout actionnaire, mais encore tout tiers, à la seule condition d'y avoir intérêt, peut provoquer la dissolution de la société. Celle-ci ne doit pas être prononcée par l'assemblée générale, mais elle l'est par les tribunaux ; ceux-ci n'ont point de pouvoir d'appréciation en cette matière ; des qu'ils constatent que la demande est formulée par un intéressé et que six mois se sont écoulés depuis l'époque où le nombre des associés a été réduit à moins de sept ; ils doivent prononcer la dissolution. (Les Sociétés anonymes, III, No 1766).

V. L.

HANDELSRECHTBANK TE SINT NIKLAAS

30 JANUARI 1934

Referendaris : M. L. Thuysbaert.
Pl. : Mrs W. Melis en R. Robelus.

VERKEER. — PRIORITEIT. — HOOFDBAAN. — ONDERGESCHIKTE BAAN. — OMSCHRIJVING VAN DE PRIORITEIT.

Degene die, uit een ondergeschikte baan komend een hoofd baan wil oprijden of oversteken, moet zich vooraf vergewissen of de hoofd baan vrij is en door hem kan worden opgereden zonder gevaar voor aanrijding.

indien het daarenboven bewezen is dat de gebruiker der hoofd baan een snelheid had, die gezien de omstandigheden als normaal kon worden beschouwd, is de uit de zij baan komende automobilist aansprakelijk voor de gevolgen.

Poppe t/ De Roover.

Aangezien de vraag strekt, ten einde geëvalueerd te worden : « zich te zien en hooren veroordeelen, om de redenen vermeld in de dagvaarding, om aan aangelegster te betalen ten bel van schadevergoeding, een som van Fr. 10.555,— vermeerderd met de wettelijke rente en de proceskosten ; het vonnis uitvoerbaar te hooren verklaren, niettegenstaande alle verhaal en zonder borgtocht » ;

Aangezien het vaststaat, dat de aanrijding zich heeft voorgedaan in de kom der gemeentelijke Vracene, op de plaats waar de Cauwenstraat aansluit met de Brugstraat ;

dat de Cauwenstraat een kleine steenweg is van ongeveer 250 m. lang, terwijl de Brugstraat een gemeentesteenweg is van groot verkeer ;

dat de Cauwenstraat aan den overkant der Brugstraat niet doorloopt, en, bijgevolg, deze laatste hoofd baan is ten opzichte der Cauwenstraat ;

dat inderdaad het Kon. Besluit van 1 Juni 1931, art. 2, uitdrukkelijk bepaalt : « worden als secundaire wegen beschouwd : de aarde-wegen en de wegen, die niet verder dan de aansluiting loopen » ;

Aangezien hieruit volgt, dat verweerster, alvorens de hoofd baan op te rijden, gehouden was zich te vergewissen of de baan vrij was en door hem kon worden opgereden, zonder gevaar voor aanrijding (K. B. 1 Juni 1931, art. 2 ; Ber. Gent 10 Nov. 1927, J. C. Fl. 1927 n° 4803, blz. 318 ; Verbr. 13 Maart 1933, P. P. 1933, n° 116 blz. 199 ; Verbr. 27 Maart 1933, Rev. Droit Pénal 1933, blz. 382) ;

Aangezien verweerster zelf, in den loop van het gerechtelijk onderzoek, erkende, dat Poppe een snelheid ontwikkelde van 35 tot 40 Km. per uur ;

Aangezien een dergelijke snelheid, op een steenweg van groot verkeer, hebbende een breedte van 9 m. 15, zijnde tevens een hoofd baan, niet kan beschouwd worden als zijnde overdreven ;

dat in die omstandigheden moet besloten worden, dat alléén de onvoorzichtigheid van verweerster oorzaak van de aanrijding is geweest ;

Aangezien, de verantwoordelijkheid van verweerster bewezen zijnde, elk aanbod van bewijs vanwege laatstgenoemde, als zijnde overbodig dient afgewezen te worden ;

Wat de schade betreft :

Aangezien de stoffelijke schade veroorzaakt aan de auto van aangelegster, door een deskundige, tegensprekelijk werd vastgesteld en begroot op Fr. 7.856.90 ;

dat anderzijds de vergoeding wegens onbruikbaarheid van de auto, mag berekend worden op 18 dagen aan Fr. 50, zij 900 Fr. ;

dat, eindelijk, de onkosten veroorzaakt om de schade tegeensprekelijk te doen vaststellen en beloopende tot Fr. 230 ten laste komen van verweerster ;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle tegenstrijdige besluiten verwerpend, veroordeelt verweerster om aan den aangelegster te betalen een som van Fr. 7.856.90 + 900,— + 230,— = 8.986.90 te betalen, vermeerderd met de gerechtelijke interesten en de proceskosten ; verleent het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borgtocht.

HANDELSRECHTBANK TE ANTWERPEN

3^e KAMER — 29 NOVEMBER 1933

Voorzitter : M. Bernaerts.
Referendaris : M. F. Zech.
Pl. : Mrs Swennen en Elebaers.

AANSPRAKELIJKHEID. — VERJARING. — OVERTREDING VAN DE REGLEMENTEN OP HET VERKEER. — KORTE VERJARING.

Feiten die een overtreding daartstellen van de reglementen op het verkeer zijn, ook voor wat een vordering in burgerlijke aansprakelijkheid, onderworpen aan de korte verjaring.

Stad Antwerpen t/ Brasseries Ardea.

Gezien de inleidende dagvaarding van 16 September 1931 beteekend, strekkende tot betaling van 513,60 fr. schade aan een gaslantaarn veroorzaakt ;

Aangezien de feiten een overtreding daartstellen van art. 43 van het reglement op het verkeer ;

Dat het een algemeene rechtspraak is dat zulke feiten welke een strafrechtelijke korte verjaring ondergaan voor wat betreft de burgerlijke vorderingen aan zulde korte verjaringen onderworpen zijn ;

dat de feiten zich op 27 Juni 1930 voordeden en de dagvaarding slechts van 16 September 1931 dagteekent ;

dat aldus het feit waaruit de vraag spruit verjaard is en den eisch aldus onontvankelijk dient te worden beschouwd ;

Om deze redenen :

De Rechtbank verklaart den eisch onontvankelijk ; wijst aangelegster af en veroordeelt haar tot de kosten.

BOETSTRAFFELIJKE RECHTBANK TE GENT

2^e KAMER — 9 JUNI 1933

Voorzitter : M. De Buck.
Rechtters : M.M. Reyckler en de Lanier.
Op. Min. : M. Vanhoudt.

ONVRIJWILIGE SLAGEN EN WONDEN. — VORDERING VAN HET OPENBAAR MINISTERIE. — NIET ONTVANKELIJKHEID DER RECHTSSTREEKSCHEN DAGVAARDING.

In geval het Openbaar Ministerie de openbare vordering uitoefent is de benadeelde partij niet meer gerechtigd door rechtstreeksche dagvaarding te handelen.

Op. Min. en V. L. t/ A. B.

Overwegende dat bij exploit van deurwaarder Den Duyts de dato 31 Mei 1933 geregistreerd, de weduwe V. L. de verweerster rechtstreeksch gedagvaard heeft « om op Vrijdag, 2 Juni 1933 voor de boetstrafrechtelijke rechtbank van Gent te verschijnen ten einde zich aldaar te hooren verwijzen tot de straffen door de wet bepaald op strafgebied, en zich daarenboven te hooren verwijzen aan de requérante te betalen de sommen van 2536,40 en 112.396,20 frank in vollem eigendom en 56.890,10 frank in vruchtgebruik met de interesten en de kosten ».

A. Overwegende dat de verweerster de nietigheid der dagvaarding opwerpt 1° wegens niet inachtneming van den termijn door art. 184 van het B.W. van strafvordering bepaald ; 2° wegens inbreuk op de wet die het gebruik der talen regelt ;

B. Dat zij eindelijk beweert dat de stelling van burgerlijke partij door de Wed. V. L., na de sluiting der debatten gedaan, als zoodanig laattijdig en diensvolgens niet ontvankelijk is ;

A. 1° Overwegende dat het algemeen is aangenomen dat de niet inachtneming van den termijn voorzien door art. 184 B.W. strafvordering de nietigheid der dagvaarding niet medebrengt in correctionnele zaken ;

2° Overwegende dat de rechtstreeksche dagvaarding, door de Wed. V. L. ingeleid, totaal onafhankelijk is van de zaak O. M. tegen D. de L. ; dat de keus der taal in deze laatste zaak gedaan, dus zonder de minste uitwerking blijft op de taal die in de andere moet gebruikt worden ;

Dat de middelen van nietigheid door de verweerster aangehaald dus niet gegrond zijn ;

B. Over de ontvankelijkheid :

Overwegende dat de rechtstreeksche dagvaarding slechts toegelaten is aan de benadeelde partij bij ontstentenis van 't openbaar Ministerie vervolging in te spannen ; dat in zake het O. M. door zijne vordering van 9 November 1932, den onderzoeksrechter aanziekende een gerechtelijk verhoor in te stellen, de openbare rechtsvordering heeft uitgeoefend, en dat de benadeelde partij diensvolgens niet meer ontvankelijk is door rechtstreeksche dagvaarding te handelen (Conf. Van Zele n° 111, Faustin Hélie n° 2814, 4104, 4105) ;

Om deze redenen :

De rechtbank rechtdoende op tegenspraak, alle strijdige of verdere conclusies verwerpende als ongegrond, verklaart de dagvaarding geldig ; verklaart den eisch niet ontvankelijk ; Veroordeeld de eischeres tot de kosten dezer.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

4^e Kanton - 19 Oktober 1932.

RECHTBANK VAN EERSTEN AANLEG TE ANTWERPEN, ZETLENDE IN BEROEP 2^e Kamer - 29 November 1933.

ARBEIDSONGEVALLEN. — WET VAN 15 MEI 1929. — OUDERS STEUN, BEWIJS.

Het bewijs van steunverleening moet op nauwkeurige wijze geleverd worden en het moet uit de bestandsdeelen der zaak duidelijk blijken dat de overlevenden werkelijk steun trokken door afgifte van een gedeelte van het loon van den arbeider.

Martens t/ Eagle Star.

I. — VONNIS VAN DEN VREDERECHTER.

Gezien de voorgaande handelingen ter zake namelijk ons tusschenvonnis van 7 September laatstleden en het proces-verbaal van getuigenverhoor de dato 24 September 1932, geboekt ;

Gehoord partijen in middelen en besluiten : Aangezien naar luid van ons tusschenvonnis van 7 September l.l. aangeleggers te bewijzen hadden dat « zij voordeel trokken uit het loon van hunnen overleden zoon Jan August ».

Aangezien onder de vele verklaringen door de getuigen ter zitting van 24 September l.l. de volgende rechtstreeksche betrekking hebben op de te bewijzen aangelegenheden :

1° getuige Emma Dubois : « Martens ging alle veertien dagen en zeker elke drie weken, zijne ouders bezoeken, en telkens overhandigde hij hen een gedeelte van zijn arbeidsloon, dan eens 200 fr., dan eens 250 fr. Ik heb dit dikwijls gezien en ook wel zelf (het geld) overhandigd, als ik mede met Martens naar zijne ouders ging ».

2° getuige Jan Motte : « Ik kan niet zeggen of Jan Martens geld ging brengen naar zijne ouders, als hij naar huis ging ; zoo vertrouwelijk heb ik met hem nooit gesproken ».

3° getuige Delen : « Rond het jaar 1922 heb ik een paar malen gezien dat Jan Martens geld overhandigde aan zijne ouders, maar ik weet niet hoeveel ».

4° getuige Beuprez : « Ik ben menigmaal met hem (Martens) mee geweest, naar de ouders te Poederlé en heb ook meermaals gezien dat hij aan zijne moeder geld overhandigde, zeggende : « Daar, moeder, daar is wat voor u ». Ik kan niet zeggen hoeveel dit was ».

5° getuige Liekens : « In 't jaar 1926 ben ik een keer of vijf, zes met Martens naar zijne ouders gegaan te Poederlee, en heb dan gezien dat hij hen geld overhandigde, doch ik kan niet zeggen hoeveel en ook niet of het briefjes of klinkende munt was ».

Aangezien het uit die verklaringen schijnt te blijken, dat wijlen Martens soms wel enig geld aan zijne ouders bezorgd heeft : Deleu heeft het in 1922 een paar malen gezien en Liekens vijf of zes keeren in 1926 ;

Beuprez heeft het meermaals gezien en Emma Dubois beweert dat het regelmatig gebeurde om de twee, drie weken, en zij voegt er bij dat het telkens ging om 200 à 250 fr.

Aangezien dus nog maar alleen blijft te onderzoeken of het op grond van die verklaringen mag gezegd worden dat aangeleggers voordeel trokken uit het loon van hunnen overleden zoon.

Aangezien het onnoodig is — om die reden te beantwoorden — te onderzoeken of aangeleggers om reden van eigen behoefte, dit verkregen gedeelte van het loon noodig had-

den om te voorzien in hunnen onderhoud, want juist die voorwaarde van behoeftigheid waarvan gemeend werd dat zij noodzakelijk was in het vroeger begrip over «steun» (wet van 1903) heeft de wetgever van 1929 willen uitschakelen in zijn nieuwe beschikking.

Aangezien het echter vanzelfsprekend is dat het genieten van een gedeelte van het loon, zich onder de onderhoudsmiddelen van den genietder moet voordoen, als een bestendige en min of meer regelmatige inkomst waarnaar hij zijn verteer en uitgaven heeft geregeld, en waarvan het wegvallen voor hem een wezenlijk verlies meebrengt, en hem eene te beraamen schade berokkent : immers de wet zelf over de regeling der arbeidsongevallen, is opgesteld geworden zooals het in artikel I gezegd is om de schade uit werkongevallen voortgekomen te vergoeden.

Aangezien het geen twijfel overlaat in die gedachtenorde, dat geldelijke hulpverlening, al was zij dan nog van het loon afgenomen, voor den begiftigde niet dit voordeel bij de wet geveerd zou meebrengen, indien zij wezenlijk te gering van bedrag was of bij te groote tusschenpoozen voorkwam, om eenigen degelijken en waarneembaren invloed te kunnen hebben in zijne huishoudelijke rekening :

Aangezien het ten andere heel zeker is dat dit « voordeel trekken » uit een ander loon, bedoeld is voor den tijd die niet te ver verwijderd is van en nog voortduurt op het oogenblik dat het ongeval voorkomt, want op een lang voorbij verleden kan in deze aangelegenheid eene latere gebeurtenis toch geen invloed hebben.

Aangezien daarentegen de getuigenissen van Emma Dubois en Beauprez doelen op gelden die door wijlen Martens aan zijne ouders overhandigd werden, regelmatig, bestendig en in eene tijdsperiode die reikt tot bij den dag van het ongeval ;

Aangezien evenwel de verklaring van Beauprez van geringe beteekenis is, want hij weet enkel te zeggen dat wat hij aan vrouw Martens heeft zien overhandigen, haar gegeven werd met de woorden : « daar, moeder, daar is wat voor u, zonder dat hij ooit, al heeft hij het gebaar meermaals gezien, bemerkt heeft wat de eene hand aan de ander toestak ;

Aangezien wat nu betreft de verklaring van Emma Dubois, het niet te ontkennen valt dat zij volkomen bewijskrachtig is : om de twee of drie weken gaf wijlen Martens aan zijne ouders 200 fr. tot 250 fr. van zijn loon af ; zij heeft het dikwijls gezien en meermaals zelf gegeven.

Aangezien deze verklaring echter uit zichzelf wel het bewijs levert van een zekere overdrijving, want wijlen Martens, al was hij dan ook een heel brave zoon, zal toch van zijn loon, dat jaarlijks ongeveer 13.500 fr. bedroeg, nagenoeg de helft niet aan zijne ouders gegeven hebben ; hij zelf had een gezin gesticht, waarin vijf kinderen te onderhouden waren en daarvoor had hij wel meer noodig dan wat hij naar beweren behield, zelfs als de vrouw met wien hij een huishouden gevormd had daartoe nog persoonlijke verdiensten kon aanwenden.

Aangezien daarenboven de getuigenis van vrouw Dubois slechts met voorbehoud mag aangenomen worden, want zij is de vrouw met wie wijlen Martens sinds dertien jaren gezin vormde ; dat die voorzichtigheid des te meer geboden is omdat die getuige, korts na den dood van Martens aan getuige Dhomen, die het onder eed bevestigd verklaarde, dat « Martens haar den laatsten cent van zijn loon geregeld aftelde voor den onderhoud van het gezin ».

Aangezien onder die voorwaarden de getuigenis van vrouw Dubois voorkomt als niet rechtzinnig en daardoor te weinig betrouwbaar om alleen daarin en degelijk een voldoende bewijs of een wettelijk vermoeden te vinden van het gegronde recht van aanleggers.

Om deze redenen,

Wij, Victor De Keyser, Vrederechter van het vierde kanton, verklaren de vraag ongegrond, wijzen ze om die reden af en stellen de kosten van het geding ten laste van aanleggers, onkosten berekend op de som van 180.75 fr., niet inbegrepen het tegenwoordig vonnis.

II. — VONNIS DER BURGERLIJKE RECHTBANK.

Gehoord de partijen in hunne middelen en besluiten ;

Gezien de stukken van de rechtsvordering : namelijk de geboekte uitgifte van het vonnis van 19 October 1932, van den Vrederechter van het 4de Kanton der Stad Antwerpen, en de geboekte akte van beroep tegen dat vonnis ingeslaan in dato van 16 November 1932 ;

Aangezien het beroep regelmatig is en de ontvankelijkheid ervan niet bestreden wordt ;

Aangezien de eerste rechter na een tusschenvonnis uitgesproken te hebben dat de partijen machtigde zekere feiten door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, te bewijzen of te verwerpen, en een getuigenverhoor gehouden te hebben ; vonnis en verhoor waarvan regelmatig geboekte uittreksels voorgebracht werden ; de beroepers toen aanleggers afgewezen heeft van hunne vordering die strekte tot de veroordeeling van be-

roepene om aan beroepers te betalen de vergoedingen bij de wet van 24 December 1903 voorzien ten gevolge van het doodlijk werkongeval waarvan hun zoon Jan het slachtoffer in 1930 geweest was, van wiens loon zij beweerden profijt te hebben getrokken ;

Aangezien de eerste rechter na nauwkeurig de gedane getuigenissen ontloed te hebben, tot de overtuiging en dit met de ernstigste redenen gekomen is, dat indien wijlen Jan Martens wel van tijd tot tijd een geschenk ware het dan ook in geld, en van het loon afgenomen, aan zijne ouders gaf, dit met groote tusschenpoozen en lang voor zijn overlijden geschiedde, zoodat het geen waarneembaren invloed kon hebben in de huishoudelijke rekeningen van beroepers ;

Aangezien de eerste rechter met goede redenen de getuigenis van vrouw Dubois enkel met voorbehoud aangenomen heeft, deze vrouw zich tegenover getuige D., toen hij als inspekteur van beroepene een onderzoek deed om na te gaan of zij aanspraak kon maken op eene vergoeding tengevolge van het overlijden van Jan M., gansch in een anderen zin uitgelaten hebbende als in het getuigenverhoor ;

Aangezien in die omstandigheden de wet van 15 Mei 1929 geen toepassing op het huidige geval kan hebben, daar er geen spraak kan zijn van regelmatig profijt te trekken van het loon van den overledene ;

Om deze redenen,

en deze niet tegenstrijdig van den eersten rechter ;

De rechtbank alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpende ; ontvangt het beroep, verklaart het niet gegrond, bekrachtigt het vonnis à quo, veroordeelt beroeper tot de kosten van beide aanleggen.

Mededeelingen

Tot viering van zijn tienjarig bestaan, richt de Nationale Bond voor Geesteshygiëne, Afd. Antwerpen gedurende de maand April 1934, twee studiedagen in, gewijd aan het algemeen onderwerp : « Het Werk der Geesteshygiëne ten opzichte der Misdadigheid ».

Op Zaterdag, 14 April, zal er gehandeld worden over de psychiatrische en juridische problemen in verband met het Maatschappelijk Verweer ; Zondag, 15 April, wordt voorbehouden aan de studie der Jeugdmisdadigheid.

Op deze studiedagen zullen vooraanstaande psychiaters en rechtskundigen uit België en Nederland spreekbeurten houden. Van nu af hebben hun medewerking toegezegd :

Dr. M. ALEXANDER, geneesheer-anthropoloog der gevangenis.

Mter. COLLIN, leeraar aan de Hoogeschool van Leuven.

Dr. E. DE CRAENE, docent aan de Hoogeschool van Brussel.

Dr. E. DE GREEFF, docent aan de Hoogeschool van Leuven.

Dr. R. DELLAERT, leeraar aan het Hooger Instituut voor Opvoedkunde.

Dr. KORTENHORST, medisch adviseur voor Psychopathenzorg in Nederland.

Mter. LEJEUNE, eerste substituuat van het Parket te Antwerpen.

Dr. A. LEY, leeraar aan de Hoogeschool van Brussel.

Dr. F. MEEUS, geneesheer-anthropoloog der gevangenis.

Mter. G. VAN GEYT, rechter, docent aan de Hoogeschool van Brussel.

Dr. G. VERMEYLEN, leeraar aan de Hoogeschool van Brussel.

Dr. L. VERVAECK, algemeen bestuurder bij het Ministerie van Rechtswezen.

Dr. P. VERVAECK, toezichter der Krankzinnigengestichten van België.

Mtr. R. VICTOR, docent aan de Hoogeschool van Brussel.

Mter. M. WETS, kinderrechter van het Arrondissement Brussel.

Uitgaven van het Rechtskundig Weekblad

PAS VERSCHENEN :

Samensmelting van van Naamlooze Vennootschappen

door

Jozef DE WEERDT

Advokaat te Antwerpen

Professor aan het Hooger handelsinstituut der Universiteit te Leuven

Voorzitter van den Provincialen Raad van Antwerpen

met een woord vooraf door

PROSPER THUYSBAERT

Professor aan de Rechtsfaculteit der Universiteit te Leuven.

Rechtspleging in zake Echtscheiding

Verslag uit naam van de Commissie van Justitie van den Senaat belast met het onderzoek van het Wetsvoorstel tot wijziging van de regelen van rechtspleging inzake echtscheiding.

DOEL VAN HET ONTWERP.

Het den Senaat voorgelegd ontwerp beoogt de vereenvoudiging van de regelen van rechtspleging en derhalve de vergemakkelijking van de echtscheiding op grond van overspel van een der echtgenooten.

De indieners van het voorstel erkennen, en dat blijkt ten overvloede uit de voorbereidende werkzaamheden, « dat de formaliteiten van procedure in zake van echtscheiding door den wetgever vernieuwde werden in de hoop dat... dank zij deze ontwikkelingen verzoening mogelijk zou zijn ».

In de Memorie van Toelichting opgesteld door Treilhard, in de vergadering van het Corps législatif van 30 Ventôse XI (Locre, t. II, blz. 570), lezen wij inderdaad : « De gang van het onderzoek van een vordering tot echtscheiding moet niet worden verward met den gang van het onderzoek van een gewone zaak. Over het algemeen mag de toegang tot de rechtbanken te gemakkelijk, noch de rechtspleging te vlug zijn : dit geïdentificeert in zake van echtscheiding ; een wijze traagheid moet aan de hartstochten tijd laten om te luwen. Echtscheiding moet niet worden verward met den gang van het onderzoek van een gewone zaak.

Echtscheiding is enkel toelaatbaar wanneer zij gedwongen is, en de maatschappij neemt haar slechts schoorvoetend aan wanneer zij noodzakelijk is : elke stap bij het onderzoek moet dus een ernstig punt van overweging zijn voor den aanlegger, en voor den rechter een nieuw middel om de geheime drijfveren te doorgronden, de ware drijfveren van een dergelijke vraag, om zich er over te vergewissen dat deze gronden werkelijk bestaan en rechtmatig zijn. Al de bepalingen van het ontwerp met betrekking tot deze vormen werden in dien geest opgesteld ».

Doch de indieners van het voorstel zijn de meening toegedaan dat deze overweging niet geldt in geval van overspel van een der echtgenooten. In dit geval zeggen zij « verstreken de eischer of de eischeres bij den aanvang de procedure het bewijs van de gegrondheid van hun eisch en de rechtbank moet daaraan gevolg geven zoo zij de wet niet wil overtreden ».

In den loop van onze uiteenzetting zullen wij de gelegenheid hebben op deze laatste bewering terug te komen en na te gaan of zij niet van te algemeenen aard is.

ALGEMEEN PLAN VAN HET VERSLAG.

Afgezien van elke overweging van wijsgeerigen of godsdienstigen aard (1), stellen wij ons voor bondig na te gaan of het gepast is het ontwerp aan te nemen, ons stellend op het standpunt van de sociale behoeften, de huidige strekkingen van de rechtsleer of de rechtspraak en van de techniek der wetgeving.

Terloops mogen wij er wel op wijzen dat vooral uit overwegingen van socialen aard de katholieke Kerk tegen echtscheiding gekant is.

Dit werd opgemerkt door den heer Mazeaud, hoogleeraar bij de Rechtsfaculteit te Rijsel : « Zoo de Kerk, schrijft hij, de onverbreekbaarheid van het huwelijk huldigt, dan is dit niet op specifiek godsdienstige gronden, zonder verband met het ware welzijn van den mensch, doch grotendeels op grond van de sociale orde, die voor alien geboden is. Met echtscheiding te verbieden behartigt de Kerk de belangen der maatschappij. Dat wordt uit het oog verloren door diegenen die in het vraagstuk slechts de godsdienstige zijde zien, door diegenen die om het katholicisme te treffen, de echtscheiding instellen en uitbreiden ; door heen de Kerk treffen zij, en dieper nog, de maatschappij zelf » (2).

1. - ECHTSCHIEDING IN SOCIAAL OPZICHT : DIENT ZIJ NOG VERGEMAKKELIJKT ?

IN ONZE WETGEVING IS ECHTSCHIEDING ENKEL EEN « REDMIDDEL ».

Wij meenen dat niemand in België zal beweren dat echtscheiding een doel op zichzelf is of een daad die enkel afhangt van de willekeur van partijen. Door bezadigde personen werd zij steeds beschouwd als een onvermijdelijk redmiddel en als een noodzakelijk kwaad, behalve misschien onder de revolutie, wanneer tijdens de behandeling van de wet van 20 September 1792, een redenaar schaamteloos het recht opeischte « een vrouw te nemen zooals men een kamer neemt in een gemeubeld hotel voor een dag naar believen ». (Zie Locre, « Code civil », t. II, blz. 444, en A. Mollier, « La Question du Divorce », Besançon, 1930, blz. 13).

DE TWEE TEGENSTRIJDIGE OPVATTINGEN.

Beide opvattingen werden duidelijk uiteengezet door den heer Michon, hoogleeraar bij de Rechtsfaculteit te Nancy, in een belangwekkende studie « over het gezin en het huwelijk onder de Revolutie » : « Om de wet van 1792 beter te begrijpen moet men eerst weten dat, zoo men het eens is met het beginsel der echtscheiding, er twee zeer uiteenlopende wijzen zijn om het op te vatten en toe te passen. Eerst en vooral de beperkende opvatting die het huwelijk beschouwt als een ideaal onverbreekbaar contract, eene eerverbintenis voor het leven aangegaan. Gebeurt het evenwel dat een der echtgenooten aan deze verbintenis ernstig te kort komt, (in geval van overspel), of zoo hij onwaardig wordt (in geval van onteerende veroordeeling van één der echtgenooten), zoo het gezinsleven dermate onhoudbaar wordt voor de echtgenooten en allicht ook voor de kinderen, dan wordt de toevlucht genomen tot echtscheiding als uiterste redmiddel,

als het eenig middel om radicaal een onmogelijken toestand op te lossen. Aldus opgevat, is echtscheiding een beperkte instelling, met zeer eng recht, in tweevoudig opzicht : eerst is zij slechts mogelijk in uitzonderlijke en streng beperkte gevallen ; vervolgens zelfs in deze gevallen hangt zij niet af van de vrije beschikking der echtgenooten ; steunend op een essentiële schending van het huwelijk, kan zij slechts uitgesproken worden door de Rechtbank, die onpartijdig over deze schending oordeelt ; zij is een gerechtelijke daad, een procedure. Het is de echtscheiding-redmiddel.

» Doch, er is een andere opvatting mogelijk, die van de ruime of losse echtscheiding. In deze leer is echtscheiding enkel de toepassing op het huwelijk van het beginsel van de verbreekbaarheid der overeenkomsten. Evenals elke overeenkomst kan het huwelijk verbroken worden. Het kan verbroken worden hetzij bij gemeenzaam overleg, of liever bij gemis van overeenstemming : dat is de echtscheiding door onderlinge toestemming, en zelfs wegens meningsverschil van een enkelen echtgenoot, die van het huwelijk niet meer wil weten : dat is de echtscheiding wegens gemis van overeenstemming van inborst en karakter. Het huwelijk gegrond op een overeenkomst wordt ontbonden wegens oneenigheid. Deze opvatting van de echtscheiding, zeer verschillend van de eerste, leidt tot uiteenlopende gevolgen ; eerste en vooral staat de echtscheiding, uitoefening van een recht den man en de vrouw eigen, dit van gevoelen te veranderen, toepassing van het recht op onstandvastigheid, in vele gevallen zeer ruim open ; vervolgens is het een vrijwillige daad die in principe niet door het gerecht hoeft nagegaan : het is een buitengerechtelijke daad, zonder formaliteiten noch rechtspleging. Het is de echtscheiding-recht.

» Het inleidend beginsel, gesteld bij de wet van 1792 op de onverbreekbaarheid van het huwelijk, geeft duidelijk de bedoeling van den revolutionnair wetgever aan. Voor hem is echtscheiding de uitoefening van een menscheijk recht ; hij kleefde dus de ruime opvatting aan of liever allebei ». (M. Michon, in « Le maintien et la défense de la famille par le droit », Sirey, 1930, blz. 70-71).

Dat de beperkende opvatting van de echtscheiding bij ons algemeen ingang vond, dit moge onder meer blijken uit het onderstrepen van het essentiële karakter van onze wetgeving en onze rechtspleging zooals wij die vinden in het « Traité des causes de divorce », van M. Pasquier (Bruxelles, Bruylant, et Paris, Librairie générale de Droit, Comp. Jossierand, « Cours de Droit civil », t. I, n° 910, 1re éd., Sirey, 1930).

« De wetgever in 1804, schrijft M. Pasquier (blz. 8), beschouwt de echtscheiding ongunstig : talrijk zijn de rechterlijke beslissingen welke dit beginsel, dat trouwens door de geheele rechtsleer wordt erkend, plechtig in herinnering hebben gebracht. De wet van 1792, die echtscheiding zeer gemakkelijk toeliet, heeft gevolgen gehad die de weldenkende burgers hebben ontsteld ; in twaalf jaar werd zij meer dan twintig duizend maal toegepast. Het gezin, beschouwd als de grondslag van de maatschappij, was bedreigd. Het Wetboek moest het verstevigen. In dien geest werd het nieuwe regime ingevoerd.

Echtscheiding en scheiding van tafel en bed werden toegelaten doch streng geregeld. Men eischt inderdaad een wettelijke grond, uitgemaakt met de nodige nauwkeurigheid en blijkens denwelke het onmenscheijk zoo zijn eene vereeniging te laten voortbestaan die door oneenigheid wordt ondermijnd. De echtscheiding wordt dus enkel toegelaten wanneer zij onvermijdelijk is en in zekeren zin door de feiten opgelegd, en zij wordt van de hand gewezen wanneer zij enkel voortspuit uit den gril of de willekeur der echtgenooten ».

De Napoleontische wetgeving op de echtscheiding is essentieel een reactie tegen de verwoestingen, na tien jaar aangericht door de wet van 20 September 1792, die de echtscheiding in Frankrijk had ingevoerd, in zulke mate dat een van de voorstanders dezer wet haar weldra noodlottig verklaarde en vroeg dat het recht van echtscheiding zoo spoedig mogelijk zou worden beperkt. Men zal nooit te vroeg, voegde Mailhe daaraan toe, den stortvloed van onzedelijkheid stremmen die deze noodlottige wetten hebben ontkend. (Aangehaald door G. Fonsegrive, « Mariage et Union libre », Parijs, Plon, 1904, blz. 115). (3)

Een der meest gezaghebbende geschiedschrijvers van de Fransche omwenteling aarzelt niet te verklaren dat door hare wetten op de echtscheiding de Revolutie gedurende lange jaren het gezin, hoeksteen van den haard, aan het wankelen had gebracht. (Madelin, « Histoire de la Révolution française », blz. 261).

DE WETGEVING OP DE ECHTSCHIEDING IS IN HET BURGERLIJK WETBOEK EEN « COMPROMIS ».

Het was van hoofdzakelijk belang te wijzen op dezen « compromissoir » aard van het Burgerlijk Wetboek, samensmelting van de revolutionnaire wetgeving, die de Fransche maatschappij met ondergang bedreigde, en van het vroeger recht waarbij echtscheiding verboden was : « Bestendig moeten wij dezen essentiële trek voor oogen hebben wanneer wij er aan denken een wet op de echtscheiding te maken ». (Zie Mazeaud, « La loi française et la divorce ». Rapport présenté au Congrès d'Arras, en 1928).

Men weet dat, na 1816 bij de Restauratie te zijn afgeschaft, de echtscheiding in Frankrijk pas werd ingevoerd bij de wet van 27 Juli 1883, na verschillende vruchteloze pogingen van Naquet. Sedertdien werden verschillende pogingen tot verruiming aangewend. Zij worden opgesomd door M. Piérard, in zijn « Traité sur le divorce et la séparation de

corps» (Bruxelles, Etablissements Bruylant, 1827, t. I, blz. 64 tot 66).

In België daarentegen zijn de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek in zake van echtscheiding in voege gebleven, behoudens enkele ichte wijzigingen bij de wet van 11 Februari 1905, tot wijziging van sommige regelen van procedure en bij de wet van 8 Februari 1906, waarbij uit den echt gescheiden echtgenooten opnieuw samen mogen trouwen. (Zie Piérard, blz. 66 tot 67).

UITSLAGEN VAN DE WETGEVING IN SOCIAAL OPZICHT.

1° IN FRANKRIJK.

Men mag dus, van uit het sociaal oogpunt dat ons bezighoudt, zich eerst afvragen welke gedurende dit tijdperk de gevolgen waren van de echtscheiding in sommige naburige landen en meer voornamelijk in Frankrijk en in België.

In Frankrijk om te beginnen. Het is niet van belang ontbloot te wijzen op de aanmerkingen van den verslaggever der wet van 1884, den heer De Marcère, voor de Fransche Kamer: « Verre van tot ontbinding van het huwelijk aan te zetten, zullen de magistraten zich voordoen zoals zij moeten zijn, de verdedigers van de maatschappij en van het gezin, en zullen zij de echtscheiding slechts uitspreken in de uiterste omstandigheden waarvoor de wetgever een verhaal heeft opgesteld, dat in zijn eigen opvatting alles behalve gunstig is. »

Men weet dat dezelfde verslaggever twintig jaar later in den Franschen Senaat moest toegeven dat de toepassing van de wet misbruikelijk was geweest en dat zij een sociaal toestand had voorbereid waaraan hij op verre na niet had gedacht, wanneer hij destijds zijn goedkeuring hechtte aan de wetsbepaling die echtscheiding invoerde. (Zie Bonnacasse, La Philosophie du Code napoléon, 2e édition, blz. 278). (4)

Het zal volstaan aan te geven dat het aantal echtscheidingen in Frankrijk uitgesproken, en dat, in 1885, 4.125 bedroeg, in 1927 tot 18.487 is gestegen en geleidelijk in 1928 tot 18.822, in 1929 tot 19.353 en in 1930 tot 20.409, om er zich rekenschap van te geven dat de vooruitzichten van den verslaggever werden verschaft en dat de vrees, uitgedrukt door een beroemden Franschen politicus, Jules Simon, die er voor beducht was dat, zoo men de kleine echtscheiding begon, men er met de groote zou eindigen, volkomen gegrond was.

De heer Crétinon, staflhouder van de balie te Lyon, wien wij deze laatste cijfers ontleenen, merkt aan: « Deze tabellen laten ons toe een algemeen antwoord te geven op de in 1884 betwiste vraag, of de lust tot scheiden juist door het bestaan van de wet wordt opgewekt of verscherpt. De cijfers zijn natuurlijk bevestigend. Zij bevestigen wat de psychologie reeds liet voorzien... het toenemend aantal van hen die er gebruik van maken vermindert den weerzin waarmede echtscheiding was omringd. » (Le Mariage et l'indissolubilité dans la Crise du Mariage, Parijs, 1932, blz. 146).

Het gemiddeld aantal echtscheidingen in Frankrijk bedraagt thans 60 op 1.000 huwelijken en dit gemiddelde bereikt in het Seine-Departement 100 op 1.000, hetzij één echtscheiding op 10 huwelijken (voor bijzonderheden over de Fransche statistieken betreffende de echtscheiding raadplege men « Le Divorce », uitgegeven door A. M. C., Parijs, 1928 blz. 12 en volg.).

2° IN ENGELAND.

Indien wij na Frankrijk tot Engeland overgaan, stellen wij volgens de inlichtingen van het Belgisch statistisch jaarboek van 1932 vast, dat in dit land, waar de echtscheiding slechts op zeer beperkende wijze (5) is toegelaten, in 1919, 2.483 echtscheidingen voorkwamen en dat het aantal in 1930 tot 4.062 steeg.

3° IN AMERIKA.

Amerika mag het klassieke land van de echtscheiding worden genoemd. Volgens de « Britische Encyclopedie » (14^e uitg., V^e, Divorce), steeg het cijfer der echtscheidingen van 25.000 in 1885 tot 72.000 in 1906. Het klimt tot 112.000 in 1916 om 181.000 te bereiken in 1926, hetgeen een verhoging van 61 t. h. beteekent voor het tienjarig tijdvak van 1916 tot 1928.

4° IN DUITSCHLAND.

Hetzelfde doet zich voor in Duitsland.

Terwijl het aantal huwelijken en geboorten er voortdurend afneemt, neemt het aantal echtscheidingen er toe in een verhouding die niet nalaat onrust te verwekken bij wie om de toekomst van het land bezorgd is.

Op 10.000 huwelijken kwamen in Duitsland voor:

In 1913	15,2	echtscheidingen
In 1919	19,9	—
In 1920	32,1	—
In 1921	33	—
In 1922	30,2	—
In 1923	27,4	—
In 1924	28,5	—
In 1925	27,9	—
In 1926	26,4	—
In 1927	27,8	—

Het aantal huwelijken bedroeg:

In 1921	38,726
In 1922	36,587
In 1923	33,939
In 1924	35,936
In 1925	35,451
In 1926	34,105
In 1927	36,449

Voor de drie laatste onderzochte jaren zijn de cijfers:

	Huwel.	Geboort.	Echtscheidingen
1928	587,175	1,200,029	36,928 of 58 p. d.
1929	589,611	1,220,777	39,424 of 61,6 p. d.
1930	562,491	1,183,728	40,722 of 63 p. d.

(Zie Rosenberg, Ehescheidung und Eheanechtung, 2^e uitg., Berlin, 1930, blz. 187. Der Grosze Herder, uitg. 1932, Ve Ehescheidung). (6)

5° IN BELGIË.

Is de toestand gunstiger in België, en bestaat er, steeds op sociaal gebied, hetzelfde gevaar als in Frankrijk, de bres van de echtscheiding te zien verbreden?

Ook in België bestaat er ongelukkig een vraagstuk van de echtscheiding en ofschoon het mischien minder onrustwekkend is dan in sommige buurlanden, verdient het niet minder de aandacht van al wie bezorgd is om het lot van onze natie.

Tot voorbeeld wijs ik enkel op dezen m. i. zeer karakteristieken passus van een jongen auteur, aan wiens wetenschap alle Belgische rechtsgelcerden eenstemmig hulde brengen en die ons begiftigt met het eerste deel van een werk over het burgerlijk recht, dat, ik twijfel er niet aan, de gids van de generatie van morgen zal zijn.

De wijsgeerige opvattingen van den heer Henri De Page zullen hem zeker niet verdacht maken in de oogen van de indianen van het onderzochte wetsvoorstel. « In werkelijkheid, zegt hij, heeft men door kritiek uit te brengen tegen de echtscheiding vooral kritiek willen uitbrengen tegen de heden-daagsche strekking om de echtscheiding uit te breiden. En op dit gebied zijn de argumenten veel sterker. Het staat vast dat de rechtspraak, meegesleept door een onweerstaanbare beweging naar het schijnt, het bekomen van de echtscheiding veel gemakkelijker heeft gemaakt, vooreerst door een groote veruiming van het begrip zware belediging, en verder door zich uiterst toegevend te toonen tegenover de echtscheiding die mischien niet zoo ernstig en zoo onoverkomelijk zijn als de echtgenooten het meenen. Men beweert zelfs dat, in zekere landen waar de echtscheiding bij wederzijdsche toestemming niet toegeaten is, echte rechterlijke komedies worden gespeeld om voor de welwillende rechters te verbergen dat de echtscheiding een zuivere gril is.

» Men weet van den anderen kant dat het geenszins moeilijk is een bevinding van geseind overspel te doen opmaken. Ook blijkt de « nijverheid van de echtscheiding » winstgeverder te zijn geworden dan deze van de huwelijksmakelarij. »

Hooren wij verder naar de niet zonder zorg geuite waarschuwing, om niet te zeggen den noodkreet van een van onze geleerdste sociologen, priester Jacques Leclercq, professor in wijsbegeerte te Brussel, die op een voordracht tijdens de vijfde katholieke universitaire sociale week, verklaarde: « Wij gaan zonder twijfel een ramp te gemoet. Om er zich rekenschap van te geven volstaat het de statistiek van de echtscheidingen na te gaan: het aantal stijgt voortdurend; en het feit is van des te meer betekenis daar de wet niet is gewijzigd, zoodat het wel de volstrekte noodzakelijkheid van de instelling zelve is die onweerstaanbaar haar vruchten awerpt. Dat alleen volstaat om te bewijzen dat men in Frankrijk de kwaal niet zal indammen indien men enkel de beperking van de wet vraagt.

» Van 1876 tot 1881 werden in België jaarlijks gemiddeld 175 echtscheidingen uitgesproken, van 1881 tot 1886 klimt het aantal tot 252, het bedraagt 375 tijdens de vijf volgende jaren en klimt tot 531 tijdens de jaren 1891 tot 1896; tijdens het rechterlijk jaar 1896-1897 worden 700 echtscheidingen uitgesproken; het aantal bereikt 813 in 1902-1903; 970 het volgende jaar; na een tijdelijke vermindering klimt het aantal weer in 1908-1909 met 1093 echtscheidingen; 1,170 in 1911-1912; 1,240 in 1912-1913; 1,694 in 1913-1914. In veertig jaar, van 1876 tot 1914, is het aantal echtscheidingen dus vertiendubbeld. En niemand, gij weet het zoo goed als ik, mag er zich helaas aan verwachten dat de beweging na den oorlog zal gestuit worden. Overigens, indien wij eenige hoop koesterden, zijn de eerste statistieken na den oorlog van aard ons deze te ontnemen: in 1919-1920 worden 2,366 echtscheidingen uitgesproken, en 3,760 in 1920-1921; meer dan het dubbel van het cijfer in 1914, twintigmaal het aantal van 1876. Pater Lemaire zegt ons in « La Wallonie qui meurt », dat er in 1930 voor gansch België vier echtscheidingen waren... En de wet is niet gewijzigd; zij heeft haar volle kracht behouden... Doch niemand is bezorgd. »

Ziehier bij de cijfers in 1924 aangeduid door den geleerden voordrachthouder, een aanvulling uit het laatste statistisch jaarboek, uitgegeven door de zorgen van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken voor de jaren 1931-1932.

Er kwamen in België voor:

In 1925	74,761	huwel.	en 2,508	echtscheidingen.
In 1926	72,517	—	2,349	—
In 1927	71,921	—	2,351	—
In 1928	71,485	—	2,351	—
In 1929	71,811	—	2,134	—
In 1930	71,624	—	2,491	—

Uit het onderzoek van deze laatste statistiek blijkt onweerslegbaar dat het aantal huwelijken afneemt en dat de vloed van de echtscheidingen, bij ons zooals elders, stijgt.

En daar even goed bij ons als in Frankrijk de echtscheiding « het gezin vernietigt », dient men zich af te vragen of het oogeblik gepast is er de mogelijkheid van te verruimen, te gemakkelijker te maken, en of niet eerder het oogeblik dwingt zich het beginsel te herinneren: odiosa sunt restringenda.

Zij die onze wijsgeerige opvattingen deelen, en misschien ook de anderen, zullen met groote belangstelling kennis nemen van het hoofdstuk dat werd gewijd aan de wetgeving op de echtscheiding door priester Dermine, in zijn merkwaardige studie over « La Doctrine du Mariage chrétien », verschenen in 1930 bij de « Sociétés d'études morales, sociales et juridiques », te Leuven.

INVLOED VAN DE ECHTSCHIEDING OP DE GEBOORTEN.

Alvorens het sociaal gebied te verlaten en het onderzoek aan te vangen van de beweging der leerstellingen en der rechtspraak die zich rond de echtscheiding afteekent, moet de vraag worden gesteld of de veelvuldigheid der echtscheidingen een rechtstreekschen invloed uitoefent op de geboorten. Wij weten dat zeer verstandige geesten, even zeer als wij zelf tegen de echtscheiding gekant, dit hebben ontkend.

Georges Fonsegrive, namelijk, schrijft daaromtrent in zijn merkwaardige en spannende studie die wij reeds vermeldde: « De daling in het wettelijk geboortecijfer is geregeld en vangt lang vóór de wet van 1884 aan. »

Doch in den laatste tijd zijn waarnemers tot geheel tegenovergestelde besluiten gekomen. In hun « Traité élémentaire de Droit civil » (7e uitg., blz. 206) aarzelen de heeren Collin en Capitant niet te verzekeren dat « het huwelijk het gezin vestigt, en de echtscheiding het vernietigt ». Zij wijzen aan de echtscheiding de volvolking die de toekomst van Frankrijk bedreigt.

Wij nemen nog nota van de verklaring van den heer Boverat, lid van den Hoogen Raad der geboorten in Frankrijk, die ons zegt: « Bij de studie over de echtscheiding werd ik door geneerlei overweging van dogmatische of godsdienstigen aard geleid, vroeger was ik voorstander van de echtscheiding. De studie van het vraagstuk der geboorten heeft mijn zienswijze volkomen gewijzigd. » (Aangehaald door Mollier, op. cit., blz. 101).

En in de merkwaardige rede die hij vóór enkele maanden in de Fransche Kamer hield, bevestigde oud-minister Pernot welsprekend deze zienswijze: « Overal, zegde hij, waar de echtscheiding veelvuldiger en gemakkelijker is geworden, hebben steeds de geboorten afgenomen. Wat is noodig opdat een gezin vruchtbaar zou zijn? De gezinsvader moet vertrouwen in de Voorzienigheid indien hij gelooft is, of zoo niet moet hij althans in het leven vertrouwen. Men kan echter niet in het leven vertrouwen indien men niet gelooft in de stabiliteit van het gezin. Men kan, in een gezin waar de banden zoo licht worden losgemaakt, het gevaar niet loopen talrijke kinderen op te voeden. » (Journal officiel, Vrijdag 25 November 1932).

Ook zien wij, van 1924 af, de Hooge Raad der geboorten maatregelen vragen om het aantal echtscheidingen te beperken. (Zie « Traité pratique du Droit civil », door Planioi en Ripert, t. II, « La Famille », door André Rouast, blz. 402, nota 1).

Wij bedoelen geenszins dat het afnemen der geboorten in Frankrijk aan de echtscheiding alleen is te wijten. Wij weten dat de oorzaken in de eerste plaats van zedelijke aard zijn: « Het onderzoek dat ik sedert zes jaar, van 1913 tot 1919, leidde voor de « Académie des Sciences morales et politiques », over de economische, morele en sociale oorzaken van het afnemen der geboorten in de verschillende streken van Frankrijk, zegde ons onlangs de heer Charles Benoist, en waarbij ik vooral Normandië bestudeerde en de Bretonsche departementen als « getuigen » nam, heeft er mij van overtuigd dat de oorzaken van de crisis in de eerste plaats, men mag bijna zeggen uitsluitend, zedelijke of sociale oorzaken zijn, en sociale langs de morele zijde. Een grondig onderzoek sluit natuurlijk niet bepaald de andere economische, rechtskundige, fiscale en zelfs physiologische oorzaken uit. Doch het laat geen twijfel over, dat meest algemeene en diepe oorzaken van moreelen of psychologischen aard zijn. Deze vaststelling volstaat om aan te wijzen in welke richting en welke orde de maatregelen moeten gezocht worden die, zoodals de oorzaken, vooral van moreelen aard moeten zijn. Frankrijk moet een hernieuwde, misschien een nieuwe zede leer krijgen, die steunt op een andere « mentaliteit », men moet het een andere levenswijze aanleeren en het daartoe vooreerst anders doen voelen en daarna denken. » (Les Lois de la Politique française, blz. 97).

Maar van den anderen kant pleit het niet tegen onze stelling dat in zekere landen waar de wetgeving de echtscheiding niet toelaat, de bevolking ook eenigszins terugloopt. Men heeft in Italië namelijk vastgesteld dat het verschijnsel vooral te wijten is aan de hoge kindersterfte. (Zie Filadelfo Insolera: Problemi demografici in Gerarchia, 1930, VIII, blz. 20).

Wij wijzen er tenslotte op dat in de belangwekkende voordracht, te Arras gehouden in 1928 voor de « Association du Mariage chrétien », over « Le Divorce et l'Enfant », de heer Rouast, professor in burgerlijk recht bij de Universiteit te Parijs, zich als volgt uitdrukte: « Ik zou u vooreerst kunnen doen opmerken dat de instelling van de echtscheiding van nature zoo vijandig staat tegenover het kind, dat zij het kind reeds van voor zijn geboorte uitschakelt. De statistieken toonen aan en de geboortekongressen stellen in het licht, dat in de streken waar het meest echtscheidingen voorkomen, ook het minst geboorten zijn aan te stippen. Waarom? De bevorderaars van de echtscheiding bevoerden integendeel de geboorten te bevorderen door aan te bij lijve gescheiden mannen en vrouwen toe te laten te hertrouwen en dus kinderen te hebben. De feiten stelden hen in het ongelijk: sedert 1884 hebben de geboorten in Frankrijk niet toegenomen; zij namen af. De reden is licht te vinden. Het bestaan van de instelling der echtscheiding drukt op de huwelijken als een bedreiging en strekt er toe deze kinderloos te houden; waarom den last van kinderen op zich nemen indien men op zekeren dag zijn vrijheid zal hernemen? Aangezien de echtscheiding de kinderen ongelukkig maakt, is het beter in het vooruitzicht van een mogelijke scheiding er geen ter wereld te brengen... Het proef-huwelijk, 't is te zeggen het huwelijk met de bijbedoeling van een mogelijke scheiding, is bijna altijd kinderloos. En het steeds toenemend gemak van scheiden strekt er toe in zekere kringen de gewoonte van het proef-huwelijk te verspreiden. »

En ziehier, schijnt het ons, twee besluiten die tot hertoe geboden lijken:

1° Overal waar de echtscheiding bestaat, en a fortiori overal waar men tracht er het gebruik van te vergemakkelijken, komt de ontbinding van het gezin op het hellend vlak dat leidt naar de uiteenspatting van de sociale cel, zijnde het huwelijk... En het is derhalve gevaarlijk de heiling nog steiler te maken;

2° Van den anderen kant, en dit is de tweede vaststelling, stemt de toeneming van de echtscheidingen met het terugloopen van de geboorten.

Wij zullen met professor Bonnacasse antwoorden: « Dat de wetgever een gezinspolitiek moet nastreven. Men dient te weten of hij de versteviging beoogt van dat organisme dat ten grondslag ligt van de maatschappij, ofwel of hij integendeel op zijn ontbinding wil aansturen. »

II. — DE WETTELIJKE EN DOCTRINALE OPVATTINGEN BETREFFENDE DE ECHTSCHIEDING.

Wanneer wij het zeer algemeene gebied van de sociale toestanden verlaten en overgaan tot de doctrinale en rechtskundige strekkingen, krijgen wij gelegenheid zekere vaststellingen te doen die ons niet van belang schijnen ontbloot te zijn.

Zooals wij hierboven deden opmerken onderging de wetgeving op de echtscheiding in België nagevoeg geen wijzigingen sedert het Burgerlijk Wetboek, tot nu ineens twee voorstellen tegelijk bij het Belgisch Parlement worden ingediend: het eene in de Kamer ter tafel neergelegd door den heer Jennesen c. s., en dat er toe strekt van geestesstoornis een reden tot echtscheiding te maken (7), het andere, bij den Senaat ingediend, door onzen geachten collega Lebeau en dat het voorwerp uitmaakt van de opmerkingen die wij de eer hebben naar voren te brengen.

Staan wij aan den vooravond van een offensief en koestert men in zekere kringen waarbij den wensch een toestand te verscherpen die ons nu reeds gewettigde redenen tot onrust geeft? Voorloopig hebben wij alleen den samenloop van zekere pogingen vast te stellen zonder er de drijfveeren van te onderzoeken.

DE FRANSCH WETGEVING SEDERT 1884.

Verscheidene pogingen, de eene al stouter dan de andere, werden gedaan in Frankrijk om het kader van de wet van 1884 te verruimen.

In het werk van den heer Rouast, vormende boekdeel II van de « Traité de Droit civil français » van Planioi en Ripert, zal men de opsomming en de verklaring vinden van de betekenissen van het herhaaldelijk ingrijpen van den Franschen wetgever met het doel de scheiding gemakkelijker te maken die in het land weder ingevoerd werd op initiatief van den heer Naquet, van af de wet van 18 April 1886, die de procedure vereenvoudigde, tot deze van 4 Januari 1930, die zoo wij goed zijn ingelicht de jongste is en die toelaat, naar de kernachtige uitdrukking van onzen geleerden collega bij de Vrije Faculteit te Parijs, den heer Henri Lalou, zich zonder zorg aan het spelletje van huwelijk en echtscheiding te wijden, vermits zij de laatste hindernissen wegneemt die de wet van 26 Maart 1924 had behouden om in zekere gevallen het hertrouwen onmogelijk te maken van uit den echt gescheiden vroegere echtgenooten (Daloz Hebdomadaire, 30 Januari 1930).

DE DOCTRINALE REACTIE.

Doch reeds in 1906 had de « Société d'études législatives » den wensch uitgedrukt dat zou ingegaan worden tegen de echtscheiding, en, zoo niet in de wetgeving, dan toch in de leer kon men zich van toen af duidelijk een beweging zien afteekenen om tegen den stroom in te gaan: de studies van Durkheim, van dokter Grasset, van Paul Bureau, van de professoren Cuche en Bonnacasse zijn vooral van belang en gansch in het bijzonder de meesterlijke studie van professor Bonnacasse, gewijd aan de filosofie van de « Code Napoléon », toegepast op de rechten van het gezin (Parijs, De Boccard, 1928).

Wij moeten ten eerste dit werkelijk kapitaal werk aanbevelen aan al wie om de toekomst van het gezin bekommerd is:

Zeer vroeg, schrijft de heer Simonnet, professor aan de Universiteit te Nancy, heeft het een aantal rechtsgelcerden en sociologen toegeschenen dat buiten elk kanoniek en katholiek standpunt, en dus op sociaal en sociologisch gebied, zeer sterke bezwaren tegen de echtscheiding bepaald verdienen in aanmerking genomen te worden. (Simonnet: « Le Mariage et l'Union libre dans le maintien et la défense de la famille par le droit; Parijs, Sirey, 1930, blz. 100).

Ongetwijfeld moet aan deze doctrinale beweging de verwerping in de Fransche Kamer moeten geweten, in Juli 1926, van een wetsvoorstel dat reeds door den Senaat was goedgekeurd en dat niet zonder overeenkomst was met het ons voorgelegde voorstel, vermits het er toe strekte den termijn van drie jaar te verkorten voorzien bij de wet van 6 Juni 1908 en na afloop waarvan de scheiding van taiei en bed verplicht wordt omgezet in scheiding. Het wilde dus, evenals onderhavig wetsvoorstel, de procedure, bespoedigen in een geval waar de scheiding nagenoeg onontkoombaar was, vermits zij noodzakelijk moest worden toegestaan door den rechter aan den echtgenoot die de toepassing van de wet vroeg. (Zie de debatten waar toe de bespreking van dit voorstel onlangs aanleiding gaf in de Fransche Kamer en tijdens dewelke zich de moedige tuschenkomst voerde van den heer Georges Pernot waarvan wij hooger gewaagden). (« Documentation catholique, n° van 18 Maart 1933).

De heer Van Laer, professor in de demografie bij de Vrije Faculteit te Rijsel, legde onlangs in een studie over de echtscheiding in Frankrijk, den nadruk op de betekenis van de houding der Fransche Kamer en stelde de vraag: « Zou men in de parlementaire kringen, de fout in 1884 begaan, beginnen te begrijpen? » (« Le Divorce », uitgaven van de A. C. M., Parijs, 1928, blz. 7).

Laten wij er even op wijzen dat juist op het oogeblik dat de echtscheiding bij onze bureu achteruitgaat boekt, bij ons zeer ongepast het initiatief tot uiting komt en laten wij daaruit besluiten dat de Fransche ondervinding ons eerder op onze hoede zou moeten stellen.

EEN VERKEERD BEGRIJ VAN HET HUWELIJK. HET HUWELIJK « VERBINTENIS ».

Wij kunnen die korte overwegingen over huidige wettelijke en doctrinale strekkingen niet afsluiten zonder er op te wijzen dat het besproken ontwerp alsook meest al het initiatief dat tijdens de jongste jaren genomen werd om de bres van de echtscheiding te verruimen, berust op het teennemaal valsche begrip, dat onzes ziens trouwens als leerstelling meer en meer verworpen wordt, dat het huwelijk een verbintenis is, 't is te zeggen een overeen-

komt die door toedoen van wilsuitdrukkingen gesloten een wederzijds bindend kenmerk draagt en die derhalve, zooals alle overeenkomst, zou kunnen verboden worden van het oogenblik dat één der partijen in gebreke is zijn contractuele verplichtingen na te leven. Deze thes is wordt nog verdedigd door Piérard: « Divorce et séparation de corps », t. I, n° 166).

Het was de hoofdwdaling van de opstellers van het Burgerlijk Wetboek onder de ingeving van de individualistische strekkingen van Rousseau (8) en van Pothier, in het huwelijk slechts een verbintenis te zien terwijl zij praktisch dit begrip in de reglementering van het huwelijk hebben afgewezen. (Bonnetcase, « Philosophie du Code Napoléon », n° 97 en volg. — Simonnet: « Le Mariage et l'Union libre dans le maintien et la défense de la Famille par le droit », Sirey, 1930, blz. 97). (9)

De eerste commentatoren van het Burgerlijk Wetboek hebben dezelfde vergissing begaan en alleen Aubry en Rau schijnen duidelijk den specifieke aard begrepen te hebben van het huwelijk, dat zij aldus bepalen: « La société perpétuelle que contractent deux personnes de sexe différent dans le but d'imprimer un caractère de moralité à leur union sexuelle et aux rapports naturels qui doivent en naître ».

HET WARE BEGRIJF VAN HET HUWELIJK.

Het zal wellicht de groote verdienste zijn van een der meest vooranstaande hedendaagsche rechtskundigen, Maurice Haurion, de vernieuwing te hebben opgemerkt die het leerstelsel van de instelling aan sommige onzer rechtsbegrippen en namelijk aan de theorie van het huwelijk kan ingeven.

HET HUWELIJK « INSTELLING ».

Anderen na hem, steunende op deze richtlijnen, hebben er met gezag op gewezen dat het huwelijk eerst en vooral een « instelling » is, die voor kenmerk heeft bestendig te zijn en wier draagkracht en betekenis vooraleer individueel te zijn, veel verder strekken dan de eigen verzuhtingen en het eigen gerief van elk der echtgenooten die een haard « instellen » met het doel het menschedom te bestendigen. (10)

« Dat het huwelijk een instelling is, aldus de heer Cavron de Latemault, professor in de rechtswetenschap te Rijsel, zulks schijnt thans wel eenparig aangenomen. Men kan niet als tegenstanders beschouwen degenen die een gemeenschappelijk leven aangaan. Het doel is aan de verbinding der geslachten een sociale en zedelijke inrichting te geven.

« De reglementering moet overeenstemmen met den bestendigen aard van den menscheijken persoon, wiens normale ontwikkeling de bestendigheid van het gezin vergt. Gewis berust het gezin zelf op subjectieve grondslag, wederkerige gevoelens van genegenheid tusschen echtgenoot en vrouw, ouders en kinderen; doch er heeft zich een keten van objectieve gedachten bij gevoegd, onverbreekbaarheid van het huwelijk, enkelvoudig echt, ouderlijk gezag, enz. Deze gedachten hebben er een instelling van gemaakt ». (Ce que les juristes pensent aujourd'hui du divorce: Verslag uitgebracht op het Congres te Atracht in 1928. Documentatie uitgegeven door de « Association du Mariage chrétien » onder den titel « Le Divorce », blz. 45).

Het is hier niet de gelegen plaats om uit te weiden over dit grondbeginsel van het karakter van de huwelijksinstelling. Wien de vraag aangebelangt kunnen wij slechts verwijzen naar de studies die er in de jongste jaren aan werden gewijd door eerste rangs rechtskundigen, zooals Haurion, Renard en Bonnetcase. (Zie Maurice Haurion: « Aux Sources du Droit », Parijs, blz. 89 en volg. — Renard: « La Théorie de l'Institution », Parijs, Sirey, 1930, blz. 103 en volg. — Renard: « Le Droit, l'Ordre et la Raison », Parijs, 1927, blz. 342. — Renard: « Le Mariage est-il un contrat comme les autres? » Studie uitgegeven in het boekdeel « La Crise du Mariage », Parijs; « Mariage et Famille », 1932, blz. 101. — Bonnetcase: benevens het reeds vermeld werk over « La Philosophie du Code Napoléon », zie bijlage van « Traité de Baudry », t. IX, blz. 638, Sirey, 1928. — Simonnet, op. cit., blz. 105).

Voegen wij daarbij dat wij met ware voldoening den heer Henri De Page in zijn voormeld werk best hebben zien stelling nemen naast de genoemde auteurs op stuk van rechtskundigen aard van het huwelijk. « Alleen in het huwelijk een verbintenis zien, zegt hij, is een volkomen verkeerde meening; ook zijn thans alle auteurs het eens om in het huwelijk een instelling te zien. » (De Page, « Droit civil belge », d. I, blz. 567). (11).

III. — HET ONTWERP BESCHOUWD TEN OPZICHTE VAN DE RECHTSTECHNIEK EN DE HUIDIGE STREKKINGEN VAN DE RECHTSpraak.

HET ONTWERP TEN OPZICHTE VAN DE RECHTS- EN WETGEVINGSTECHNIEK.

Na deze beschouwingen van algemeenen aard, kunnen wij thans het ontwerp zelf onderzoeken. Wij zouden willen bewijzen dat het niet zonder ware gevaren is, dat het in strijd is met de strekkingen die tot uiting komen in de rechtspraak van onze Hoven en rechtbanken en dat het te wenschen overlaat wat betreft de vereischten van de rechts- en wetgevingstechniek.

Dit laatste punt zal eerst onze aandacht in beslag nemen. Men zal wel opgemerkt hebben dat de indianers van het ontwerp het overspel « strafbare handeling » en het overspel « echtscheidingsgrond » volledig hebben gelijk gesteld.

De tekst van artikel 3 van het ontwerp kan in dit opzicht geenerlei twijfel laten. Er wordt gezegd: « Op overlegging van een door den griffier gelijkluidend verklaard uittreksel uit het vonnis of het arrest van veroordeeling wegens overspel of onderhoud van een bijzit in de echtelijke woning, wijst de rechtbank vonnis waarbij de aanleggende partij gemachtigd wordt vóór den ambtenaar van den burgerlijken stand van haar woonplaats te verschijnen op den dag van het vonnis, om echtscheiding te doen uitspreken, de wederpartij behoorlijk

opgeroepen. De echtscheiding kan te allen tijde worden uitgesproken onaanwezigen den termijn van twee maand verleid bij artikel 264 van het Burgerlijk Wetboek. »

Deze gelijkstelling waartegen de indianers opkomen (zie Piérard: « Divorce et séparation de corps », d. I, 221, en De Page, op. cit., n° 861), is uitdrukkelijk in strijd met den geest onzer wetgeving. Zij lascht in onze teksten een bepaling in die door de verwarring van twee uiteraard verschillende begrippen vroeg of laat tot onvoorziene en ongewenschte gevolgen zou leiden. (12)

Zooals de tekst is opgemaakt in zijn gebieden den vorm voor den rechter, maakt hij in burgerlijk opzicht alie verzoening onmogelijk, terwijl deze nochtans voorzien worden « in terminis » door het Strafwetboek (art. 387 en 389).

Wanneer het uittreksel van het vonnis betreffende het arrest van veroordeeling voor den rechter is gebracht, moet deze uitspraak doen tot machtiging van de echtscheiding zonder dat de door den niet schuldigen echtgenoot inmiddels verleende vergiffenis, die de gevolgen van de strafveroordeeling stuit, het verloop van de burgerlijke rechtspleging kan stilleggen. En deze uitspraak, die de echtscheiding zou aannemen, zou bovendien voor geen enkel beroep vatbaar zijn, wat in strijd is met den grondregel van den dubbelen graad van rechtspleging, vooral op een gebied dat in hooge mate de openbare orde aanbelangt.

Men zal wellicht opmerken dat de echtgenoot die vergiffenis zal verleend en toegestaan hebben het gemeenschappelijk leven te hervatten, zijn aanvraag tot echtscheiding zal intrekken.

De tekst moet niettemin dergelijken afstand voorzien en de indianers van het voorstel kunnen niet het inzicht gehad hebben hem uit te sluiten. Zelfs in deze veronderstelling blijft het waar dat indien de vergiffenis voorkomt na de uitspraak van de echtscheiding, deze een verworven feit blijft vermits alle mogelijkheid tot beroep tegen de burgerlijke uitspraak door de indianers van het ontwerp werd van de hand gewezen. De omstandigheid dat in de bedoeling van de indianers van het ontwerp de uitspraak ingeroepen tot staving van het verzoek in staat van gewijde zal moeten gaan neemt niets weg van de waarde van onze opmerking.

Wijzen wij vervoegens op de op zijn minst zonderting bewoordingen van artikel 1 van het voorstel, dat handelt over de formaliteiten voorzien bij de artikelen 236 en volgende van het Burgerlijk Wetboek.

Wij menen bij voorbeeld de voorloopige maatregelen afschaffen die de essentie zijn van alle rechtspleging voor echtscheiding of scheiding bij lijve?

En zooniet, welke formaliteiten betreft het eigenlijk? Men zal in dit opzicht zeer duidelijk moeten zijn.

Voormelde opmerkingen betreffen de wetgevingstechniek.

OPMERKINGEN OVER DEN GROND.

Er zijn er andere die den grond zelf betreffen van het voorstel van den heer Lebeau en c. s. Aan de basis van hun initiatief ligt de gedachte dat geenerlei verzoening mogelijk is en in elk geval dat geenerlei verzoening moet voorzien worden tusschen echtingen waarvan de eene den andere doet veroordeelen wegens schending van de huwelijksrouw.

« Maar heel zelden gebeurt het, zoo luidt het, dat de gesmede man of vrouw, die den schuldigen echtgenoot deden veroordeelen, aan verzoening denken, vooral wanneer zij bovendien besloten hebben een vordering tot echtscheiding in te stellen. »

En aldus komt men tot een nieuw begrip in zake echtscheiding. Het zal niet slechts de echtscheiding wegens zoogenaamde afdoende reden zijn, doch de echtscheiding automatisch uitgelokt. Het zal volstaan op het knopje te duwen...

Hier onthullen zich al de ongepastheid en meer nog het gevaar van het voorstel dat men door de Hooze Vergadering zou willen doen behandelen.

Het weze ons toegelaten vooraf te doen opmerken dat het verschil tusschen de afdoende oorzaken en de vrije oorzaken van echtscheiding, dat de eigenlijke grondslag is van het besproken voorstel, onzes inziens terecht door sommige auteurs betwist wordt.

Het behaagt ons vooral in dit opzicht de meening aan te halen van den heer Piérard, wiens zienswijze wij doorgaans alles behalve deelen: « De rechter, zoo zegt hij, die geroepen is een verzoek tot echtscheiding of tot scheiding bij lijve te behandelen, welke de aangevoerde reden zijn, « zelf wanneer het een uitspraak geldt waarbij de andere echtgenoot wegens overspel veroordeeld wordt » of wegens poging tot manslag, behoudt een recht van soevereine beoordeling over de kwestie of het voorgewende feit een schending van de huwelijksrouw uitmaakt die beledigend is voor den aanleggenden echtgenoot. Dat betekent dat wij de inderdaad niet kunnen aanvaarden die de meeste auteurs maken tusschen de bepaalde afdoende oorzaken van echtscheiding en de vrije oorzaken, althans in den volstrekten zin die het woord afdoende inhoudt en die door deze auteurs aangenomen wordt. » (Piérard: « Divorce et séparation de corps », Brussel 1927, d. I, blz. 205).

De heer De Page neemt het verschil aan dat wij thans behandelen, doch hij wil erkennen dat in sommige gevallen het overspel geen oorzaak van echtscheiding is, bij voorbeeld in geval van overleg of van uitlokking en hij beroept zich in dat geval op het beginsel « volenti non fit injuria ». Praktisch zijn de gevolgen van deze twee meeningen dezelfde. (De Page: « Traité élémentaire de Droit civil belge », blz. 782. Cass. Fr. 5 Augustus 1901, D. P., 1901, I, blz. 470).

DE VERZOENING IS NOOIT « A PRIORI » ONMOGELIJK.

Is het bovendien zeker dat in feite alle mogelijkheid tot verzoening praktisch uitgesloten moet worden in geval van veroordeeling wegens overspel?

Het weze ons toegelaten hier te rade te gaan bij de grondige psychologische kennis en de rijke

ondervinding van den heer De Page. De overwegingen die hij gewijd heeft aan de verzoenende rol van den rechter die zetelt in de Kamer der echtscheidingen blijken mij een juiste, gepaste en beslissende waarde te hebben, zoodanig dat men ons zal vergeven bij hem den volgende langen passus te ontleenen:

« De rechtbanken, in plaats van de echtscheiding te beschouwen als een lange reeks van formaliteiten, zouden beter inzicht moeten krijgen van hun werkelijke taak, met meer toewijding hetgeen voor hen een waar heilig ambt uitmaakt moeten uitvoeren. Het ware te wenschen dat zij zich uitermate strenger zouden toonen dan thans, vooral indien er kinderen zijn uit den echt gesproten. Het is hun plicht in dat geval aan de ouders te herinneren dat het huwelijk niet alleen bestaat uit genoegens, doch ook uit opofferingen, en dat deze laatste beslist geboden zijn wanneer de kinderen bedreigd zijn de eerste slachtoffers te worden van de oneenigheid der ouders.

« Talrijke echtgenooten, met wie ernstig en vaderlijk zou geredeneerd worden, zouden niet ongevoelig zijn aan de stem van den rechter. De verzoenende rol van den magistraat is wellicht van geringen invloed bij de eerste fazen van de rechtspleging, op het oogenblik dat hij niets of weinig weet van de bezwaren van den aanleggenden echtgenoot, althans van hun ware betekenis, en dat de echtingen zich nog in de gevaarlijke atmosfeer der eerste oneenigheden bevinden. Wordt deze rol met toewijding uitgeoefend, dan zou men nochtans ongelijk hebben te gelooven dat hij onbelangrijk is. Maar het is vooral later, na den termijn van schorsing van de toelating tot dagvaarding, na de onderzoekingen die de feiten in hun waar daglicht hebben gesteld, dat een verzoenende tusscherkomst meer kans heeft te slagen. In dezen gedachtegang dient er herinnerd aan de artikelen 259 en 260 van het Burgerlijk Wetboek, die aan den rechter toelaten, wanneer het verzoek om echtscheiding wordt ingediend wegens ernstige buitensporigheden, mishandelingen of beledigingen, aan de echtgenooten één jaar proeftijd op te leggen vooraleer de echtscheiding toe te staan; gedurende dit jaar zullen zij verzocht worden na te denken over al de gevolgen van een definitief besluit, indien de rechtbank oordeelt dat de grieven, onschoon bewezen, niet dusdanig zijn dat men moet wanhopen een verzoening tot stand te brengen. In feite worden deze artikelen bijna nooit toegepast. Dit valt levendig te betreuren. Men heeft ten onrechte gemeend dat hun nut twijfelachtig was. Het komt er op aan ze behendig en oordeelkundig toe te passen. Mits er een algemeen en onpersoonlijken regel kortom « een formaliteit » van te maken, spreekt het vanzelf dat men een mislukking tegemoet gaat. Er bestaat ten slotte een vierde groep echtscheidingen, waar de oorzaak van de echtscheiding ligt in de ontrouw van een der echtingen. Dat is het groote euvel, de groote fout, te oordeelen naar de officiële zedenleer. Ook, in geval van echtscheiding of van onderhoud van een bijzit, laat de wet aan den rechter geenerlei vrijheid om de echtscheiding toe te laten of te verwerpen. Hij is « verplicht » op het verzoek in te gaan. Uit de rechterlijke ervaring en uit de kennis van het leven blijkt dat evenmin als een andere fout de ontrouw (die vaak slechts het gevolg is van een gril of van een voorbijgaand zelfvergeeten) een hinderpaal is voor de verzoening. Mag men wenschen dat de tekortkoming aan de echtelijke trouw worde overgelaten aan de beoordeling van de rechters en opoude een beslissende oorzaak van echtscheiding te zijn? Dergelijke oplossing, al had zij geen anderen nitslag dan een einde te stellen aan de praktijk der geveinsde betrapingen, zou reeds daardoor alleen verdienen te worden aangenomen. (De Page: « Traité élémentaire de Droit civil belge », blz. 771).

« En is het ook niet het gepaste oogenblik om in herinnering te brengen de zoo grondig ware woorden van Edmond Picard in den Belgischen Senaat bij de bespreking van het wetsontwerp dat vroeger werd ingediend door den heer Van den Heuvel en dat is geworden de wet van 11 Februari 1905?

« Er ligt, zegde Picard, in den gemoedstoestand der lieden die uit den echt willen scheiden, een geheime kracht van bedaring en verzoening die dient opgewekt en die bij hen de gedachte van een scheiding kan doen verdwijnen.

« Het zijn niet de enkele woorden die de voorzitter in de Raadkamer uitsprekt, wanneer de echtgenoot-aanlegger vóór hem verschijnt, die zullen doen besluiten tot verzoening: ten hoogste zullen zij stemmen tot nadenken.

« Men moet weten hoe dit gebeurt. Indien ik niet vreesde afbreuk te doen aan de plichtigheid van het gerecht, dan zou ik zeggen dat dit alles er wordt afgehaspeld, noodzakelijk en onvermijdelijk.

« Mijne Heeren, wanneer het bij voorbeeld een vrouw geldt die wil scheiden, zoudt gij er u dan mede willen gelasten ze in een kwartier tijds van meening te doen veranderen?

« Men moet er gerust over nadenken, herhaald aandringen is noodig en men moet allerlei gegevens doen tusschenkomen.

« Slechts een enkele magistraat kan in dit werk gelukken: de Tijd, met een hoofdletter T ».

Men moet dus niet al te lichtzinnig beweren dat alle verzoening onmogelijk is en men moet nooit derwijze wettelijk ingrijpen dat het voor den magistraat of voor den Tijd onmogelijk wordt hun verzoeningswerk te verrichten.

Ziehier vervolgens een andere beschouwing, die evenzeer steekhoudend is. Wij hebben er reeds gewag van gemaakt.

DE BETEKENIS VAN HET VONNIS DAT VER- OORDEELT WEGENS ECHTBREUK IS NIET VOLSTREKT.

Er kunnen zich gevallen voordoen waarin de veroordeeling wegens echtscheiding niet de betekenis heeft die de indianers van het voorstel onveranderlijk daaraan geven. Men weet dat volgens zekere meening de instemming van den echtgenoot geen afwijking kan betekenen. Ook, onschoon de echtgenoot schijnbaar betrekkingen zijner vrouw heeft gekend, geduld of vergemakkelijkt, is hij niet-

temin gerechtigd tegen haar de echtscheiding wegens echtscheiding aan te vragen. (Laurent d. III, n° 214, Brussel, 17 Februari 1881, Pas. 1881, II, 219; B. J., d. XXXIX (1881), kol. 627. — Contra: Willequet, « Du Divorce », blz. 164, n° 12; Arntz: « Cours de Droit civil », d. I, n° 400 en 447. (Zie « Traité des Causes du Divorce », door Pasquier, blz. 36 n° 110).

Een jongste arrest door het Hof te Brussel gewezen op eensluidende besluiten van den heer advocaat-generaal Huwart, op 4 Februari 1933, en overgenomen in « La Belgique judiciaire », blz. 230, heeft als naar wensch een helder licht geworpen op de noodzakelijkheid hier evenals op alle ander gebied onderscheid te maken. Dit arrest besluit — en de beschouwingen van den heer Huwart zijn hier zeer beangewekend — dat de echtscheiding van de vrouw niet op zichzelf een beslissende oorzaak van echtscheiding is, dat de echtgenoot inzonderheid zich daarop niet mag beroepen, wanneer hij dezelve heeft uitgelokt of geduld.

Enkele beschouwingen van dit arrest dienen aangestipt:

« Aangezien de strafwet het delict van overspel door de vrouw bedreven bestraft met het oog op een sociaal belang, zelfs in geval van medeweten of instemming van den echtgenoot;

« Aangezien de burgerlijke wet aan den echtgenoot toelaat de echtscheiding aan te vragen uit oorzaak van overspel der vrouw, maar bij wijze van bestraffing van de belediging voortvloeiende uit de schending voor het echtelijk vertrouwen;

« Aangezien men het overspel der vrouw niet mag beschouwen als een afdoende oorzaak van echtscheiding, die aan den rechter alie recht ontnemt tot beoordeeling der feiten die hem zijn voorgelegd, en hem alleen de formeele verplichting laat de echtscheiding toe te staan wanneer het bewijs der echtscheiding van de vrouw hem wordt geleverd;

Aangezien deze schending ophoudt beledigend en kwetsend te zijn voor den echtgenoot indien uit de omstandigheden blijkt dat de echtgenoot het ongeoorloofd gedrag zijner vrouw heeft geduld of begunstigd, met het doel te ontsnappen aan de naleving zijner plichten van getrouwheid, bescherming en bijstand jegens zijn vrouw en zichzelf te machtigen de echtelijke trouw te breken op de meest schandelijke en openlijke wijze, met zich schuldig te maken aan tweewijverij.

Dit arrest is een gezonde toepassing van het hooger aangehaald beginsel « volenti non fit injuria » (Parijs, 18 Juli 1893, D. P., 93, II, 471. Hof van Parijs, 8 November 1893. Le Droit, 29 December 1893 en R. Fremont, « Traité du divorce et de la séparation de corps », n° 29). (Over de toepassing van dit beginsel ten opzichte van de echtscheiding in de onderscheidene Europeesche wetgevingen, zie « Das Europäische Ehescheidungsrecht », door Hans Greve, Hamburg, 1930).

Welnu, moest dit wetsontwerp worden goedgekeurd, dan zou het voor gevolg hebben den rechter te hinderen wiens rol deze zou worden van een automaat om hier het onderscheid te maken dat door de rede en de billijkheid wordt geboden. (Zie André Thierry: « Les Sanctions civiles de l'Adultère », Parijs, 1912, blz. 18. — Asser: « Nederlandsch Burgerlijk Recht », « Personenrecht », 5e Druk, 1923, blz. 330).

Ten slotte willen wij onze vrees uitdrukken omtrent een ander gevaar van bijzonderen aard dat het voorstel stellig biedt.

Hooger hebben wij aangetoond dat de formaliteiten van de echtscheiding opzettelijk ingewikkeld zijn. Zij zijn de meest doeltreffende hindernis tegen het misbruik van de echtscheiding.

De wet, mocht Burggraaf Terlinde verklaren in zijn advies dat aan het arrest van Cassatie van 19 Maart 1925 voorafgaat (Pas., 1925, blz. 179) « strekt er alleen toe incidenten uit te lokken die het geding kunnen stuiten ».

Men verontschuldig ons hier onomwonden onze meening uit te drukken. Wij zullen trouwens uitleg verschaffen.

HET ONTWERP IS EEN « PREMIE » VOOR ECHTBREUK.

Het ons voorgelegde voorstel is een amper verbloemde uitnodiging, een premie, zooniet een aansporing tot de werkelijke of geveinsde echtscheiding.

Het staat buiten kijf dat het min of meer groot gemak van de rechtspraak en van de procedure samen, invloed uitoent op het aantal echtscheidingen.

Meer dan een auteur wijst er bij voorbeeld op dat in de praktijk de vindingrijkheid van dezen die uit den echt willen scheiden er in geslaagd is de moeilijkheden te ontduiken, die verbonden zijn aan de procedure der echtscheiding bij wederzijdse toestemming, dank zij het gemak waarmee onze rechtbanken, in strijd met de wettelijke bepalingen, de echtscheiding toestaan wegens grove beledigingen.

Het tijdelijk of zelfs louter geveinsd verlaten van de echtelijke woning en de weigering terug te keeren onder het echtelijk dak op aanmaning bij deurwaardersexploot zijn het klassiek procédé geworden. Sommige arresten zijn daartegen ingegaan. (Zie inzonderheid Hof van Gent, 4 November 1929, Pas. 1931, II, 13). Maar alle dagen doen er zich misbruiken voor.

« Wij hebben », doet de heer Lefebvre opmerken (« La Famille en France dans le Droit et dans les Mœurs », Parijs 1920, blz. 67). « uit de vroegere rechtspraak der scheidingen bij lijve een al te vage oorzaak van echtscheiding overgehouden, namelijk de grove belediging die naar het schijnt op zich zelf slechts aanleiding zou mogen geven tot een min of meer langdurige scheiding. Welke verleiding tot echtscheiding met alles wat de echtgenooten en hun raadsmanen kunnen doen pleiten als grove belediging en alles wat men er kan bij te pas brengen bij overleg... Men weet dat het door dit middel mogelijk geworden is te komen tot ware echtscheidingen bij wederzijdse toestemming, hetgeen volstrekt strijdig is met den echtelijken band, zoodat er auteurs zijn geweest die vragen dat men eenvoudig deze wijze van minnelijke echtscheiding terug zou invoeren, enkel om de schaamteloosheid en het misbruik der verkapt gedingen te voorkomen. » (Zie de boeiende studie

daarover uitgegeven door een jeugdig Vlaamsch rechtskundige, den heer Debra, speciaal doctor in burgerlijk recht en getiteld: «De Grove Belediging als grond van Echtscheiding in de Belgische Rechtspraak», Rechtskundig Tijdschrift voor België, Januari 1933, blz. 57). Vergelijk R. Lemaire: «Le Mariage civil», Parijs, 1901, blz. 173. Mollier: «La Question du Divorce», Besançon, 1930, blz. 68. Mazeaud, loc. cit. blz. 30. De Page, op. cit., blz. 789).

De Deutsche statistiek over de laatste jaren verstrekt ons een beslissend argument omtrent het onderling verband dat bestaat tusschen de middelen die worden aangevoerd om echtscheiding te bekomen en het gemak waarmee de rechter daarop ingaat. Men stelt immers in Duitsland vast dat het aantal echtscheidingen gesteund op echtscheiding afneemt terwijl het aantal echtscheidingen wegens grove belediging, waarop de Deutsche rechters eveneens gemakkelijk ingaan, gestadig toeneemt. (Der Grosze Herder, V° Echtscheiding).

De Belgische statistieken aangehaald door den heer Debra, in zijn hooger vermelde studie, wijzen op hetzelfde verschijnsel zoodat de schrijver zich niet zonder ironie a.vraagt: Beledigen de echtgenooten elkander in 1930 tien of honderdmaal meer dan in 1830?

Wij mogen ons dus de vraag stellen wat er zal gebeuren wanneer de candidaten voor de echtscheiding, ongeduldig om het avontuur te wagen en wenschende den band te verbreken om de kans op een beter lot te loopen, maar vooral haastig om te siagen zonder al te veel moeilijkheden, aigischrikt of met andere woorden weerhouden door de traagheid van de echtscheiding bij wederzijdse toestemming of door de bewijsmoeilijkheden die zij mochten ondervinden, een vlugger middel zullen vinden om te slagen.

Mag men niet vermoeden dat zij zich zonder aarzelen zullen wenden tot hen die zonder gewetensbezwaren nu reeds van de echtscheiding een bedrijf maken om ten toon te spreiden wat men overeengekomen is te noemen de geveinsde constatering?

Ofwel, indien de echtgenoot, waarvan men zich wil ontnemen, zich niet leent tot deze verfoelijke comédie, zal hij dan niet blootstaan aan pogingen tot verleiding of zal hij niet worden gelokt in een dezer hinderlagen, ingericht door een daartoe goed uitgerust agentschap, dat te zijnen dienste heeft hetgeen een jongste besluit heeft genoemd «de beroepsminnaars»?

Voor alwie er vlug wensch mede gedaan te maken is het dienstaanbod, dat niet zal nalaten zich te vermenigvuldigen, verlokend. (Zie Morizot-Thibaut: «La Femme et le Divorce, Réforme sociale», Parijs, 1901, blz. 25).

ENKELE KENSCHETSSENDE BESLISSINGEN VAN DE RECHTSpraak.

Moet men de bewering van den heer De Page gelooven, dan is dit gevaar niet denkbeeldig; — de rechtspraak wijst inderdaad op enkele gevallen, waar de oorspronkelijkheid van het proces slechts wordt geëvenaard door zijn onzedelijkheid, zooals bij voorbeeld de overeenkomst gesloten tusschen echtgenooten om onder hen de ontdekking op heeterdaad van opgemaakt overspel te regelen, zooals het geval is geweest in de zaak gevonnisd door de Burgerlijke Rechtbank van Boulogne-sur-Mer op 1 Augustus 1907.

Het lijkt ons nuttig de bijzondere overwegingen van dit besluit aan te halen:

«Aangezien de aanlegster beweert haar verzoek te steunen op een overeenkomst getroffen te Parijs op 7 Maart 1906 tusschen haar en den heer L., alsdan haar echtgenoot;

»Aangezien de kern van deze overeenkomst is dat de partijen, die zich geen enkel merklijk verzuim hebben te verwijten maar het gemeenschap-leven onmogelijk achten, hebben besloten in gemeen overleg de echtscheiding aan te vragen; dat om daartoe te komen de heer M. L., handelaar te C., woonplaats zal kiezen te Parijs; dat hij er schijnbaar onwettig zal samenwonen; dat er ontdekking op heeterdaad regelmatig zal worden vastgesteld; dat Mevrouw L., eens dezen uitslag bekomen, zooals uitdrukkelijk werd bedongen, zal moeten afzien van haar klacht bij den betrokken onderzoeksrechter, een pleitbezorger aanstellen binnen de veertien dagen na de intrekking, vervolgens een verzoek tot echtscheiding indienen en de procedure bespoedigen met het oog op de vlugste oplossing;

»Aangezien deze overeenkomst punt voor punt werd uitgevoerd, en inzonderheid na een vruchteloze poging tot verzoening en ordonnantie van 23 Mei 1906, vervolgens dagvaarding van denzelfden datum, acht dagen later een vonnis bij verstek werd gewezen waarbij de echtscheiding werd uitgesproken ten nadeele van den man terwijl de kinderen aan de vrouw werden toevertrouwd;

»Aangezien dit vonnis den echtgenoot niet veroordeelt tot de betaling van eenige onderhoudsrente aan de vrouw zoowel voor haar als voor de kinderen;

»Aangezien er daartoe geen overeenkomst werd gesloten vermits hooger vermelde overeenkomst, volgens de meening van dame L., dit punt definitief had geregeld, vermits daarin werd gezegd dat, in ruil voor de gemeenschappelijk bedongen bepalingen, dame L., zoowel voor hare behoeften als voor die harer kinderen, een maandelijksche rente van 1.200 frank zou ontvangen, en dat vervolgens, bij de afsluiting der liquidatieverrichtingen, deze rente zou vervangen worden door een definitieve jaarlijksche lijfrente van 15.000 frank;

»Maar aangezien de titel waarop zij zich beroept, wettelijk geenerlei uitwerksel heeft; aangezien hij eensdeels het bewijs bevat dat partijen, onmachtig om tegen elkaar eenige werkelijke klacht te doen gelden, een ontdekking op heeterdaad van opgemaakt overspel hebben ingericht om de rechtbank van de Seine, die ten onrechte als bevoegd werd gekozen, op een dwaalspoor te brengen en om van deze rechtbank, onder den schijn van een gewettigde echtscheiding, de bekrachtiging te bekomen van een echtscheiding bij wederzijdsche toestemming; en anderdeels, dat de rente vastgesteld ten bate der vrouw althans in de termen van de akte voor partij lijkt verstrekt als vergoeding voor haar deelneming aan het bedrog;

»Aangezien dusdanige oorzaken van verplichtin-

gen tevens door de wet verboden, strijdig met de goede zeden en de openbare orde zijn;

»Aangezien de aanlegster derhalve uit haar eisch moet worden ontzet, in zover zij beweert door het voorhanden zijnde stuk gerechtigd te zijn.» (Gazette des Tribunaux, 13 September 1907).

Bij het onderzoek van de middelen, waartoe de pleiters soms hun toevlucht nemen om de moeilijkheden van procedure te ontduiken, die den weg naar de echtscheiding versperren, wijst de heer Paul Katz, in zijn thesis over de echtscheiding bij overeenkomst (Parijs, Rousseau, 1912, blz. 83), er op dat het geruimen tijd klassiek was een echtscheiding te veinen. «Er waren te Parijs, verklaart hij, echte agentschappen van echtscheiding. De rechtbanken ontdekten soms het bedrog... Maar soms hebben zij zich daaraan laten beetnemen en zij zullen er zich ook nog laten aan beetnemen.»

De Rechtbank van de Seine heeft geoordeeld dat de echtscheiding van den echtgenoot opoude een beslissende oorzaak van echtscheiding te zijn, wanneer zij het gevolg is van een hinderlaag door de vrouw vrijwillig gespannen aan de getrouwheid van haar echtgenoot. (Seine, 14 Maart 1889, Gazette du Palais, 1889, II, Supplement 8).

Zoo ook hebben de Hoven van Parijs en Brussel beslist dat er niet mag gesteund worden op het bewijs van de echtscheiding, wanneer uit de stukken van de zaak blijkt dat de echtscheiding werd voorbereid door een zakenagentschap dat het verzoek moet doen slagen (Parijs, 8 November 1893, «Le Droit», 29 December 1893; Brussel, 19 Juni 1909, Dalloz, 1911, II, 28).

Wij moeten een oogenblik stilhouden bij sommige overwegingen van het besluit van het Hof te Brussel, waarop wij hier wijzen; immers daardoor wordt een helder daglicht geworpen op sommige toestanden, die noodzakelijk tot nadenken moeten stemmen. Zij verstrekken een beslissend argument tegen het voorstel dat men aan de beraadslaging van de Hoge Vergadering zou willen voorleggen.

Het Hof brengt vooreerst in herinnering het beginsel dat er geen oorzaak tot echtscheiding bestaat daar waar er geen belediging is.

In zijn breedvoerig beredeneerd advies, weidt de heer advocaat-generaal Jottrand uit over deze fundamentele beschouwing, en het Hof in zijn overwegingen bekrachtigt dezelve theorie.

Indien de aangehaalde feiten juist zijn, verklaart het Hof, dan zou de belanghebbende, mits storting van een bepaald bedrag in handen van een voor dit soort verrichtingen uitgerust agentschap, de verleiding van de verweerster hebben uitgekoet door een echten beroepsminnaar; hij zou stap voor stap de ontwikkeling van deze intrigues hebben gevolgd en in overleg met zijn betaalden medeplichtige of betaalde medeplichtigen de samenkomst hebben geregeld die de bekroning moest zijn van dit onnoembare werk dat heeft geleid tot de constatering van 6 Februari 1907. Aangezien, zoo de werkelijkheid van dusdanige feiten moest bewezen zijn — en sommige reeds vaststaande aanduidingen laten niet toe van stonden aan en a priori deze gebeurtenis als onmogelijk te beschouwen — daaruit zou voortvloeien dat de echtgenoot een echte medeplichtige van het overspel zijner vrouw met S., zou geweest zijn, vermits door giften, schuldige listen en lagen, hij rechtstreeks tot dit delict zou hebben aangezet. Aangezien een echtgenoot, die na zelf het overspel zijner vrouw te hebben uitgelokt, tegen haar klacht zou indienen en zich als burgerlijke partij zou aanstellen, althans zich zijn burgerlijke vordering zou ontzeggen en zich alle schadevergoeding zou zien weigeren krachtens de spreuk «volenti non fit injuria» (Zie ook Cass. België, 12 Januari 1933; «Belgique judiciaire», 1933, kol. 181).

BESLUIT.

EEN POLITIEK VAN BEPERKING IS VOOR DEN WETGEVER GEBODEN.

Dit alles moet eens te meer tot voorzichtigheid aanzetten.

Sedert de wet van 11 Februari 1905, bedraagt de termijn van schorsing voor de toelating tot dagvaarding in beginsel zes maanden. In ernstige en buitengewone omstandigheden kan hij worden vermindert tot twee maanden (art. 204 c. c.).

Is het waarlijk overdreven en dient er ingegaan tegen de waarschuwingen en de alarmkreten die aan de wetgevers van al de landen niet worden gespaard door alwie de evolutie van de hedendaagse zeden nagaat?

Is het waarlijk noodig het wetgevend kaderwerk in beweging te stellen om het gemak nog te veruimen van een procedure waarvan velen daarentegen de mogelijkheden zouden willen beperken?

Wij meenen zulks niet en wij onderwerpen aan de overwegingen van onze geachte collega's van de Hoge Vergadering de beschouwingen die amper enkele dagen geleden onze geachte Collega van de Rechtsfaculteit te Parijs, de heer André Ronast, deel gelden:

«Bij het gemis van volledige afschaffing, die moeilijk als mogelijk kan worden beschouwd, moet de wetgevende politiek op gebied van echtscheiding een politiek van beperking zijn, en de procedureverwikkelingen zijn een uitstekend middel van beperking. De opstellers van het Wetboek van Napoleon hebben ze daartoe uitgedacht en hun uitwerksel was uitstekend. Men moet deze verwikkelingen behouden omdat het hinderpalen zijn die de moderne gezinnen vrijwaren tegen de neiging naar het vrije huwelijk waartoe de practijk van de echtscheiding onvermijdelijk leidt.»

De leden van de balie weten dat in feite de vermindering van den termijn van zes maanden, die kan worden toegestaan in ernstige en buitengewone omstandigheden naar luid van artikel 240 van het Burgerlijk Wetboek, door den rechter vrij dikwijls wordt toegestaan.

Wanneer de omstandigheden dusdanig zijn dat geen verzoening kan worden verwacht, dan maakt de rechter gebruik van het hem verleende recht van vermindering.

Deze bepaling is ruim genoeg en geenerlei ernstige reden kan ons inziens worden ingeroepen om de formaliteiten van de echtscheiding nog meer te vergemakkelijken.

Meent de echtscheiding, zooals een auteur, wiens meening wij op verre na niet delen, staande houdt,

vooral zijn het juridisch middel om de belangen van de samenleving en niet van den enkeling te vrijwaren. (Consentini: «Le Droit de Famille, Essai de réforme», Parijs, 1929, blz. 268), dan zien wij waarlijk niet in dat het in het huidige geval onontbeerlijk is een nieuwe wet te maken.

De geachte heer Lebeau, indiener van het voorstel, uit eigen naam en uit naam van verschillende leden der Commissie, antwoordde als volgt op bovenstaande beschouwingen:

«Het verslag van den geachten heer Orban is niets minder dan een pleidooi voor de afschaffing van de echtscheiding. Het ligt niet in mijn bedoeling op mijn beurt een pleidooi ten voordeele van de echtscheiding te houden. Daar ligt de vraag niet. — Echtscheiding wordt door de wet erkend. — Het komt er niet op aan te weten of in sommige gevallen er niet dient overgegaan tot de afschaffing van lange en kostelijke formaliteiten, die overbodig zijn en bovendien de rollen der rechtbanken zonder eenig nut overladden. Het geldt ook niet de veruiming van de gronden van echtscheiding!

Het geldt hare toelating juist in de gevallen bedoeld bij de auteurs aangehaald door den geachten verslaggever: bladzijde 3 Pasquier «De echtscheiding wordt dus enkel toegelaten wanneer zij onvermijdelijk is en in zekeren zin door de feiten opgelegd»; bladzijde 4, De Marcère: «Echtscheiding zal enkel worden uitgesproken in uiterste omstandigheden».

Is het overspel van de vrouw, het onderhouden van een bijzit niet het onvermijdelijke geval, de uiterste omstandigheid?

Moet men dus voor deze onvermijdelijke gevallen de ongelukkige slachtoffers dezer toestanden verplichten hun toevlucht te nemen tot dezelfde formaliteiten als die welke terecht worden opgelegd waar het gaat om beledigingen of ernstige mishandelingen? Wij meenen van niet!

De geachte verslaggever zegt ons: verzoening is altijd mogelijk, zelfs in geval van veroordeeling door een strafrechtbank. Dat is hoogst onwaarschijnlijk. In elk geval belet echtscheiding de verzoening niet. De echtgenooten, die uit den echt gescheiden zijn, kunnen opnieuw samen trouwen.

De geachte verslaggever vreest voor geveinsde vaststelling van echtscheiding. Het voorstel slaat niet op de gevallen van echtscheiding of onderhoud van een bijzit, die werden vastgesteld, doch op die waarvoor «veroordeeling» werd uitgesproken. Zoo een van de echtgenooten erin toestemt de comédie van de betrapting te spelen, dan twijfel ik er ten sterkste aan dat er een zou te vinden zijn die, met licht gemoed, een veroordeeling tot gevangenstraf zou op zich halen, enkel om sommige formaliteiten van rechtspleging te vermijden. De geachte verslaggever wijst ons op een arrest van het Hof van Beroep te Brussel, waarbij bevestigd wordt dat overspel van de vrouw op zichzelf geen afdoende grond tot echtscheiding voor den man is, dat de man zich daarop niet mag beroepen wanneer hij het heeft uitgelokt of geduld.

Zoo hij zich in burgerlijk opzicht daarop niet mag beroepen, dan mag hij het ook niet in strafrechtelijk opzicht. De theorie van het Hof moet voor de boetstrafelijke rechtbank ook gelden.

Er zal dus geen veroordeelend vonnis ten gunste van den man zijn en in dit geval kan ons voorstel niet worden toegepast. De heer Orban wijst erop dat de termijn voor dagvaarding vaak tot twee maanden wordt herleid: er zijn drie verschijningen noodig alvorens men hem bekomt, daarna ten minste twee verschijningen noodig alvorens men hem bekomt, daarna ten minste twee verschijningen na de toelating tot dagvaarding, dan komen de termijnen voor hooger beroep, het hooger beroep zelf, de cassatietermijn, het cassatieberoep, al maatregelen die den schuldigen echtgenoot ten goede komen, al maatregelen die kostelijk, lang en hoogst schadelijk zijn, zoowel in stoffelijk als zedelijk opzicht, voor de ongelukkige slachtoffers dezer toestanden.

Het welbegrepen belang dezer laatste vergt de afschaffing van al die kostelijke en tergende formaliteiten; aldus worden de rollen der rechtbanken verlicht en de gerechtskosten aanzienlijk verminderd.»

Bij de stemming sprak de Commissie van Justitie zich met 10 tegen 5 stemmen tegen het wetsvoorstel uit. Derhalve heeft zij de eer den Senaat te verzoeken het op zijne beurt te verwerpen.

De Verslaggever,
M. ORBAN.

De Voorzitter,
A. LIGY.

(1) De katholieke huwelijksleer staat in tweeencyclieken «Arcanum divinae» van Leo XIII, en «Casti Connubii», van Pius XI. Een gezaghebbend commentaar van deze leer vindt men in het werk van J. Dermine: «La Doctrine du mariage chrétien», Leuven 1930.

(2) Mazeaud: «La loi française et le Divorce dans le Divorce», uitgegeven door «l'Association du Mariage chrétien», Parijs 1928, blz. 24.

(3) In verband met de noodlottige gevolgen van de revolutionaire wetten op de echtscheiding raadplege men: Ch. Lefebvre: «La Famille en France», Parijs, Ghard, 1920, blz. 58. — Mollier, op. cit., blz. 13 en Michon, hooger aangehaalde studie. — Ol. Martin: «La Crise du Mariage pendant la législation intermédiaire», Parijs, 1905.

(4) Zie hier de verklaring afgelegd door den heer De Marcère, verslaggever der wet van 1884, in den Franschen Senaat, bij de behandeling van de wet van 15 December 1904: «Heden wil ik den Senaat er enkel maar aan herinneren welke de formele bedoeling van de indieners of althans van den verslaggever der Commissie was op het oogenblik dat de wet werd aangenomen. De wijze waarop deze wet op de echtscheiding sedertdien werd toegepast, de vreemde geploegenheden van de magistratuur in dit opzicht hebben grondig de gedachten gewijzigd die aan het opstellen van de wet ten grondslag lagen. In mijn verslag had ik alsdan gezegd dat wij de magistratuur aanzetten deze wet, waarvan ons de gevaren niet zijn ontgaan, slechts toe te passen in de uitzonderlijke gevallen, in het geval dat een onvermijdelijke noodzakelijkheid zich aan het oordeel van den rechter zou opdringen, dat het mocht blijken dat het onvermijdelijk is de echtgenooten van elkaar te scheiden. Neemt acht, voegde ik daaraan toe, gij wordt belast met een heilig belang, het belang van het gezin, een sociaal belang van eerste gehalte: gij zijt daarvan de hoeders en gij moet toezien dat de geest van deze wet zich in uwe arresten weerspiegelt. Dit heeft men niet gedaan, Mijnheer de Grootzegelbewaarder.»

(5) Men weet dat in Engeland de echtscheiding

eerst sedert 1857 toegelaten is en alleen wegens overspel van de vrouw, of van den echtgenoot sedert 1923. — Jenks: «The Book of English Law» (2e uitg., London, 1928).

(6) Wij zullen in dit verslag niets zeggen over den toestand in Sovjet Rusland. Wij bepalen er ons bij te verwijzen naar een studie die verscheen in de reeds genoemde uitgave: «Le Divorce», blz. 163, «Sur la Législation du Mariage et du Divorce dans U. R. S. S.», door J. Kologrivov, evenals naar het artikel van dokter B. De Guchtensere, in het tijdschrift «Saint-Luc Médical», 1933, blz. 47.

(7) Het is natuurlijk niet aan ons in dit verslag het bij de Kamer ingediende voorstel te onderzoeken. Het wezo ons alleen toegelaten aan al wie eendaags een oordeel zullen uit te brengen hebben, dezen passus in overweging te geven uit het werk van Mme de Staël, die nochtans voorstander was van het invoeren van de echtscheiding in de Fransche wetgeving: «Un divorce qui anéantit pour motif des malheurs survenus à l'un des deux époux serait l'action la plus vile que la pensée ait pu concevoir; car les affections du cœur, les liens de famille ont précédé pour but de donner à l'homme des amis indépendants de ses succès et de ses revers, et de mettre au moins quelques bornes à la puissance du hasard sur sa destinée. Les Anglais, cette nation morale, religieuse et libre; les Anglais ont dans la liturgie du mariage une expression qui m'a touchée: Je l'accepte, disent réciproquement la femme et le mari, in health and in sickness, for better and for worse; dans la santé comme dans la maladie, dans ses meilleures circonstances, comme dans ses plus funestes. La vertu, si même il en faut pour partager l'infortune quand on a partagé le bonheur; la vertu exige alors qu'un dévouement tellement conforme à une nature généreuse, qu'il lui serait tout fait impossible d'agir autrement.» (Mme de Staël: Delphine, aangehaald door Fossegrive, loc. cit., blz. 107).

(8) Over den rechtstreekschen invloed van de Gallische theorieën en aan de Wijsgeeren op de echtscheiding, zie Michon, loc. cit., blz. 54, 56 en 57 en R. Lemaire: «Le Mariage civil», Parijs, 1901, blz. 58 en vlg.). — Eveneens over den oorsprong van het burgerlijk huwelijk en van de echtscheiding de zeer sterke studie te raadplegen van Magnin, eere-professor aan het «Institut catholique de Paris», in: «La Crise du Mariage», Parijs, 1932, blz. 114. — Adde Daniel Mornet: «Les Origines intellectuelles de la Révolution française», Parijs, Collin, 1933, blz. 75 en vlg., en blz. 251.

(9) Wij zien, aldus Fossegrive (op. cit., blz. 250), dat de gedachte der wijsgeeren overgenomen door het Comité voor Wetgeving van de Assemblée van 1792, te weten dat het huwelijk slechts een burgerlijke verbintenis is, een geheel ontoereikend begrip is. De regelen van de burgerlijke verbintenis kunnen er niet op toegepast worden. Zijn doel en uitslagen zijn verschillend. Personen verbinden er zich wederzijds in en verbinden niet meer bepaalde zaken of daden, doch geheel hun persoon. De regelen van de burgerlijke verbintenis volstaan niet meer. Een ander auteur, de heer Audiat, meent dat men of men bewust de echtscheiding ontstaat uit het begrip dat het huwelijk vrije verbintenis is zoodat de overige (aangehaald door B. Lemaire: «Le Mariage civil», Parijs, 1901, blz. 156. Wie ook Cavrois de Satermaul, in de hierna vermelde studie, blz. 37.

(10) Het blijkt ons niet ongepast hier de bepaling aan te halen die Maurion zelf van het begrip der instelling gegeven heeft: «Een instelling is een begrip van een werk of een onderneming die werkelijkheid wordt en juridisch duurt in een maatschappelijk midden; tot de verwezenlijking van dat begrip, wordt een macht ingericht die er organen aan bezorgt; daarbij komen tusschen de leden van de betrokken sociale groep gemeenschapsmanifestaties tot uiting die door de organen van de macht geleid en door rechtsplegingen geregeld worden.» — Maurion: «Aux sources du droit», Parijs, Blond, 1933, blz. 96.

(11) Vgl. Francesco Consentini: «Le Droit de famille, Essai de réforme», Parijs, 1929, blz. 251. Het huwelijk zegt deze schrijver, is een verbintenis sui generis des te meer dat zij in 't geheel niet toegelaten is aan den vrijen wil van de contractanten, doch onderworpen is aan een hooger voorschrift van sociale orde die de bovenhand heeft op den wil van de individuen, ten einde het belang van het gezin zoowel als dat van de gemeenschap te vrijwaren. (Zie ook: Asser, Nederlandsch Burgerlijk Recht, Personen Recht, 5^e druk, 1923, blz. 318).

(12) Het beginsel van het verschil tusschen het overspel als strafbare handeling en haar burgerlijke gevolgen werd bij herhaling bevestigd door de rechtspraak, namelijk wat betreft de gevolgen van de amnestie ten opzichte van het misdrijf van overspel. Het Hof van Beroep in Frankrijk heeft onverspel in twee uitspraken den regel gesteld dat de amnestie in strafzaken zonder gevolg is op gebied van de rechtspleging voor echtscheiding. Cass. Req., 14 Mei 1923, D. P., 1924, I, 76, Cass. Req., 20 Juni 1932, Dalloz Hebdom., 1932, blz. 460.

Balieleven

Vlaamsch Pleitgenootschap der Balie van Brussel

Op Woensdag, 14 Februari laatstleden, hield het Vlaamsch Pleitgenootschap, zijne eerste beroepszitting, te Brussel, in het Justitie Paleis, Eerste Kamer, Beroepshof.

Als pleiters traden op: Mters Walckiers en Geeraerts. Bondige pleidooien, in een zuiver Nederlandsch, handelende in het bijzonder over het eventueel sluiten van lichtschepingen, verkregen door dertigjarige dienstbaarheid. Heropleven der erfdienstbaarheid dedert lichtscheping na vernieling door oorlogsgedaan, berekening van het vervalltermijn in zake tusschenkomsten.

Volgende pleitoefening zal plaats grijpen op 21 Maart aanstaande tusschen Mters Clerens en Van Oppens.

AAN ONZE ABONNÉS !

Het ligt in eenieders bereik met wat goeden wil, ons ten minste één nieuw abonnent bij te brengen.

DAT IEDER HIERVOOR ONMIDDELIJK ZORGE!!

De Vlijt, (C. Van Gerwen) Nationalestr., 45, Antwerpen